

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

veilige dijken • droge voeten • schoon water

Peilbesluit Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Toelichting

Ter inzage gelegen van 1 september tot en met 12 oktober 2025

Verantwoording

Titel: Toelichting Peilbesluit Gekanaliseerde Hollandsche IJssel
Contactpers.: Corina Wijnen en Angelique Vermeulen
Documentnr.: DM 1987925
Versie: Definitief HDSR
Datum: 2 februari 2026

Inhoud

1	Samengevat: het nieuwe peilbesluit in vogelvlucht	4
1.1	Wat betekent dit peilbesluit voor de peilen in het gebied?.....	4
2	Waarom een (boezem)peilbesluit voor de GHJ?	5
2.1	Wat is een peilbesluit?.....	5
2.2	Visie peilbeheer	5
2.3	Gebiedsproces	5
2.3.1	Projecten langs de GHJ.....	6
3	Gebiedsbeschrijving	7
3.1	Het plangebied	7
3.2	Het boezemwatersysteem	9
3.2.1	Beheer boezemwatersysteem tijdens verschillende omstandigheden	13
3.2.2	Wateroverlast	19
3.2.3	Waterbeschikbaarheid.....	20
3.2.4	Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit	20
4	Actualiteit van het peilbesluit	24
5	Afweging van de peilen	25
5.1	Voorgesteld peilbesluit en peilbeheer	25
5.2	Bepaling peilgebiedsgrens	28
5.3	Peilafwijkingen	28
6	Effecten van het peilbesluit	30
6.1	Maaiveldhoogte boezemlanden	30
6.2	Grondwater	31
6.3	Wateroverlast en waterbeschikbaarheid.....	31
6.4	Bodemdaling en broeikasgassen.....	32
6.5	Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit	33
6.6	Weidevogels	33
6.7	Waterveiligheid.....	34
6.8	Cultuurhistorie en archeologie	34
6.9	Recreatie.....	36
6.10	Vaarwegbeheer	36
6.11	Woonboten.....	37
7	Verantwoordelijkheden waterbeheer	38
7.1	Wie doet wat in het waterbeheer?.....	38
7.2	Wat kunt u van het waterschap verwachten?	39

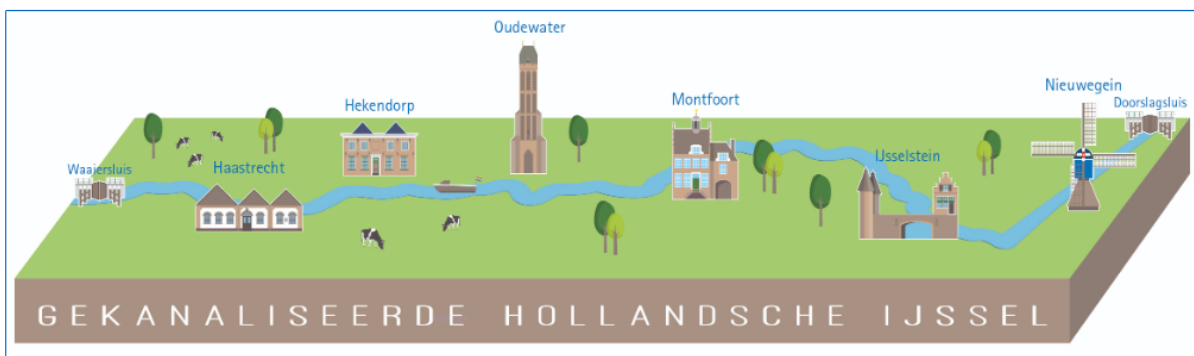
8	Inspraak en informatie	40
8.1	Inspraak	40
8.2	Het vervolg – wat gebeurt er na de inspraakperiode?.....	40
8.3	Beroep na vaststelling.....	40
8.4	Contact en informatie.....	40

1 Samengevat: het nieuwe peilbesluit in vogelvlucht

Wat betekent dit peilbesluit voor de peilen in het gebied?

Tussen Nieuwegein en Gouda stroomt de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHII), dwars door de historische stadskernen van IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Haastrecht (zie Figuur 1). Ook de Kromme IJssel, de Enge IJssel en de Doorslag maken deel uit van dit boezemwatersysteem, dat in dit document wordt aangeduid als 'GHIJ'.

De GHIJ speelt een cruciale rol in de aanvoer van zoet water naar West-Nederland tijdens droge perioden en voert overtollig water af bij normale en natte omstandigheden. Daarnaast vormt de GHIJ een populaire en drukbevaren route voor de recreatievaart.

Figuur 1: Schematische weergave van de ligging van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel en de Doorslag.

Afhankelijk van de omstandigheden, zoals veel regen of extreme droogte of het wel of niet kunnen spuien bij de sluis in Gouda, varieert het peil van de GHIJ gedurende de dag en over de gehele lengte binnen bepaalde marges. Onder normale omstandigheden wordt het peil in het boezemstelsel gestuurd op een peil dat ligt tussen 0,50 m t.o.v. NAP en 0,65 m t.o.v. NAP, met een gemiddeld peil van 0,58 m t.o.v. NAP. Dit gemiddelde peil is een momentopname omdat er vrijwel constant water wordt aan- of afgevoerd via de GHIJ. Om in bijzondere omstandigheden, zoals zeer veel regen of langdurige droogte, voldoende water te kunnen aan- en afvoeren komen er ook hogere en lagere peilen voor. Het laagste peil dat voorkomt op de GHIJ is 0,25 m t.o.v. NAP, en het hoogste peil is 0,95 m t.o.v. NAP ter hoogte van het Waaiercomplex in Gouda.

Met dit peilbesluit wordt de bandbreedte voor de peilvariatie vastgelegd die nodig is voor het beheer van het gehele boezemwatersysteem. In dit peilbesluit wordt het volgende peil vastgelegd voor het hele boezemwatersysteem:

Dynamisch peil¹ met een onderpeil van 0,25 m t.o.v. NAP en een bovenpeil van 0,95 m t.o.v. NAP.

Met dit nieuwe peilbesluit verandert het in het praktijk gehanteerde peil niet.

¹ Dynamisch peilbeheer is een vorm van peilbeheer waarbij het oppervlaktewaterpeil dynamisch in de tijd en ruimte kan fluctueren binnen een van tevoren vastgestelde boven- en/of ondergrens. Het waterschap stuurt dit oppervlaktewaterpeil en houdt dit tussen de boven- en ondergrens. Hoe dit peil wordt gestuurd is afhankelijk van omstandigheden zoals het weer en de getijden.

2 Waarom een (boezem)peilbesluit voor de GHIJ?

Tussen Nieuwegein en Gouda stroomt het boezemwatersysteem van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ). De Kromme IJssel, de Enge IJssel en de Doorslag behoren ook tot het boezemwatersysteem van de GHIJ. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt in dit document naar dit boezemwatersysteem gerefereerd met 'GHIJ'.

Met ingang van 1 januari 2013 is het praktische beheer en onderhoud van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ) tussen Nieuwegein en Gouda overgedragen van Rijkswaterstaat (RWS) aan Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR). Na de overkomst van de GHIJ is er nimmer een peilbesluit voor de GHIJ door HDSR opgesteld en door het algemeen bestuur vastgesteld.

Sinds de overdracht van de GHIJ van Rijkswaterstaat naar het waterschap, heeft men het peilbeheer geoptimaliseerd en is uitgebreid data verzameld. Hierdoor is veel kennis vergaard over de wijze waarop het peilbeheer het beste kan worden uitgevoerd onder verschillende situaties.

Met dit peilbesluit voor de GHIJ is een peilbesluit opgesteld volgens het beleid van HDSR. Het peil in een boezem is een dynamisch peil en wordt weergegeven ten opzichte van het Normaal Amsterdams Peil (NAP). Afhankelijk van de omstandigheden fluctueert het peil binnen een boven- en een onderpeil. Deze fluctuatie is een onvermijdelijk verschijnsel in het boezemsysteem.

2.1 Wat is een peilbesluit?

Het waterschap is wettelijk verplicht een peilbesluit op te stellen en ervoor te zorgen dat dit actueel is. In een peilbesluit staat welk waterpeil het oppervlaktewater in een bepaald gebied heeft. Het waterschap heeft de inspanningsverplichting om dit peil te handhaven. De overige taken en verantwoordelijkheden rondom het waterbeheer kunt u teruglezen in Hoofdstuk 7. Een peilbesluit bestaat uit:

- een besluit over de toe te passen peilen (het peilbesluit);
- een kaart waarop de begrenzing van het gebied is aangegeven (de peilbesluitkaart);
- een toelichting op het besluit (dit document).

In deze toelichting leest u over het gebied, het boezemwatersysteem en wordt de afweging van de verschillende belangen beschreven die heeft geleid tot dit besluit. Ook zijn de te verwachten effecten van het peilbesluit op de diverse betrokken belangen beschreven.

2.2 Visie peilbeheer

In de Beleidsnota peilbeheer 2019 zijn de uitgangspunten vastgelegd die het waterschap hanteert bij het opstellen van een peilbesluit. Het langetermijndoel van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden is het realiseren van een duurzaam en robuust watersysteem dat:

- de huidige gebruiksfuncties faciliteert;
- bestand is tegen klimaatveranderingen;
- aansluit bij maatschappelijke opgaven;
- in het veenweidegebied de bodemdaling vermindert met 50% in 2030;
- bijdraagt aan de realisatie van doelen voor ecologie en gebruikers van het watersysteem;
- op lange termijn een voorspelbare kostenontwikkeling heeft.

2.3 Gebiedsproces

Aan het opstellen van een peilbesluit gaat doorgaans een uitgebreid gebiedsproces vooraf. Omdat het gemiddeld peil en de gehanteerde marges in de sturing van het peil met dit peilbesluit niet zullen veranderen ten opzichte van de langdurige praktijksituatie, heeft er in dit geval een minder uitgebreid

gebiedsproces plaatsgevonden. In het voortraject zijn gesprekken gevoerd met en knelpunten opgevraagd binnen het waterschap, bij ambtenaren van gemeentes, Rijkswaterstaat en de twee waterschappen Hoogheemraadschap van Rijnland en Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard. Drie belanghebbenden hebben zich via de site aangemeld met het verzoek om op de hoogte te worden gehouden over het verloop van het peilbesluit. Deze belanghebbenden hebben ook aangegeven een lager peil te willen, omdat zij overlast ervaren wanneer het maximale peil wordt bereikt. Deze drie belanghebbenden hebben een schriftelijke toelichting ontvangen over de persoonlijke situatie ter plaatse en hoe het waterschap in het peilbesluit hiermee omgaat.

Tijdens het ter inzage leggen van het ontwerp-peilbesluit hebben belanghebbenden de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerp.

2.4 Projecten langs de GHJ

Zowel aan de noord- als de zuidkant is het waterschap hard aan het werk met verschillende projecten. Zo worden beschoeiingen vernieuwd en waterkeringen verbeterd; zijn het Waaiercomplex in Gouda en de Doorslagsluis in Nieuwegein gerenoveerd; en zijn de Romeijnsdeuren in Oudewater, twee belangrijke deuren die de historische binnenstad van Oudewater beschermen tegen wateroverlast, gerestaureerd en teruggehangen. Verder is de GHJ in de afgelopen jaren gebaggerd.

Groen groeit mee

Samen met Provincie Utrecht, Staatsbosbeheer en gemeenten IJsselstein, Montfoort, Nieuwegein en Utrecht is het waterschap een gebiedsgerichte samenwerking aangegaan in het Hollandsche IJsselgebied onder de noemer “Groen groeit mee” (zie [Voorbeeldgebied Hollandsche IJsselgebied | Groen Groeit Mee](#)). Dit project heeft geen consequenties voor dit peilbesluit.

Overige projecten langs de GHJ

Andere projecten die tijdens de voorbereiding op dit peilbesluit liepen of in voorbereiding waren:

- Overgang van Merwedekanaal naar waterschap/gemeente.
- Waterberging Willeskop (afgerond).
- Projecten in het kader van UPLG.
- Project KWA+ (afgerond).
- Verschillende bouwprojecten langs het traject van de GHJ inclusief Kromme- en Enge IJssel en de Doorslag.

Als een project raakvlak heeft met dit boezempeilbesluit, is in overleg bepaald wat hiervan meegenomen moet worden in dit peilbesluit. Over het algemeen betrof het een advies over de werking van het boezemwatersysteem op de GHJ en met welke peilen men rekening moet houden in het planproces.

3 Gebiedsbeschrijving

3.1 Het plangebied

De GHJ stroomt dwars door de historische stadskernen van IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Haastrecht (zie Figuur 2). De GHJ is belangrijk voor de zoetwaterdoorvoer naar West-Nederland tijdens droge perioden en voor de water aan- en afvoer tijdens normale en natte perioden. HDSR is verantwoordelijk voor het peilbeheer van de GHJ (inclusief de Doorslag en de Enge- en Kromme IJssel). Het Merwedekanaal staat in directe verbinding met dit gebied. Het peil van de Doorslag beweegt mee met het peil van de het Merwedekanaal in Nieuwegein (zie ook paragraaf 3.2 e.v.).

De GHJ is ook een belangrijke vaarroute voor recreatievaart en in mindere mate voor beroepsvaart. HDSR is vaarwegbeheerder op de GHJ van de Doorslagsluis in Nieuwegein tot aan het Waaierscomplex in Gouda. Het waterschap is ook beheerder van de waterkeringen langs de GHJ en een deel van de oevers. Rijkswaterstaat is vaarwegbeheerder op het Merwedekanaal.

Verschillende waterschappen

De GHJ stroomt voor een deel tussen het gebied van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Rijnland (zie ook Figuur 3 ligging plangebied). Voor deze gebieden is HDSR alleen verantwoordelijk voor het peilbeheer in de GHJ. De aanliggende waterschappen zijn verantwoordelijk voor beheer van waterkeringen. De maatgevende omstandigheden (de norm voor waterkerende hoogte en sterkte van de waterkering), worden met de buurwaterschappen gedeeld.

Merwedekanaal

Het deel van het Merwedekanaal in Nieuwegein behoort ook tot het boezemwatersysteem van de GHJ. Dit komt omdat het in open verbinding staat met het oppervlaktewater van de Doorslag in Nieuwegein. De gehanteerde peilen op het Merwedekanaal vallen derhalve buiten het kader van dit peilbesluit. In de praktijk wordt het peilbeheer op het Merwedekanaal door HDSR uitgevoerd. Omdat het één open verbinding betreft, worden de peilen op de peilbesluitkaart wel weergegeven (zie ook paragraaf 3.2. e.v.).

Waterkeringen

HDSR is verantwoordelijk voor buitengewoon onderhoud van de waterkeringen langs de GHJ, de Doorslag en de Kromme- en Enge IJssel. Deze waterkeringen zijn in voorkomende gevallen zettingsgevoelig. De daling van de waterkeringen varieert lokaal en is afhankelijk van de bodemopbouw, de belasting en eventuele soort beschoeiing. Sommige trajecten zijn meer zettingsgevoelig dan andere trajecten. Momenteel worden langs het traject GHJ en Nieuwegein Doorslag kadebeschoeiingen vernieuwd en andere keringen verbeterd. Meer informatie is te vinden via: [Gekanaliseerde Hollandse IJssel - HDSR](#). Meer informatie over beheer en onderhoud van de GHJ en verantwoordelijkheden is terug te vinden in de [Onderhoudsverordening HDSR 2024](#).

Boezemlanden

De GHJ is van oorsprong een zijarm van de Lek. Om het achterland indertijd te beschermen werden dijken en (boezem)kaden aangelegd. De laaggelegen strook land tussen de boezemkade en het boezemwater noemt men het boezemland. Deze boezemlanden kunnen bij hoge waterstanden onderlopen.

Langs de loop van de GHJ zijn nog kleinschalige boezemlanden te vinden. Met name tussen Oudewater en Hekendorp is de buitenste dijk (winterdijk) op sommige plekken nog duidelijk in het landschap aanwezig.

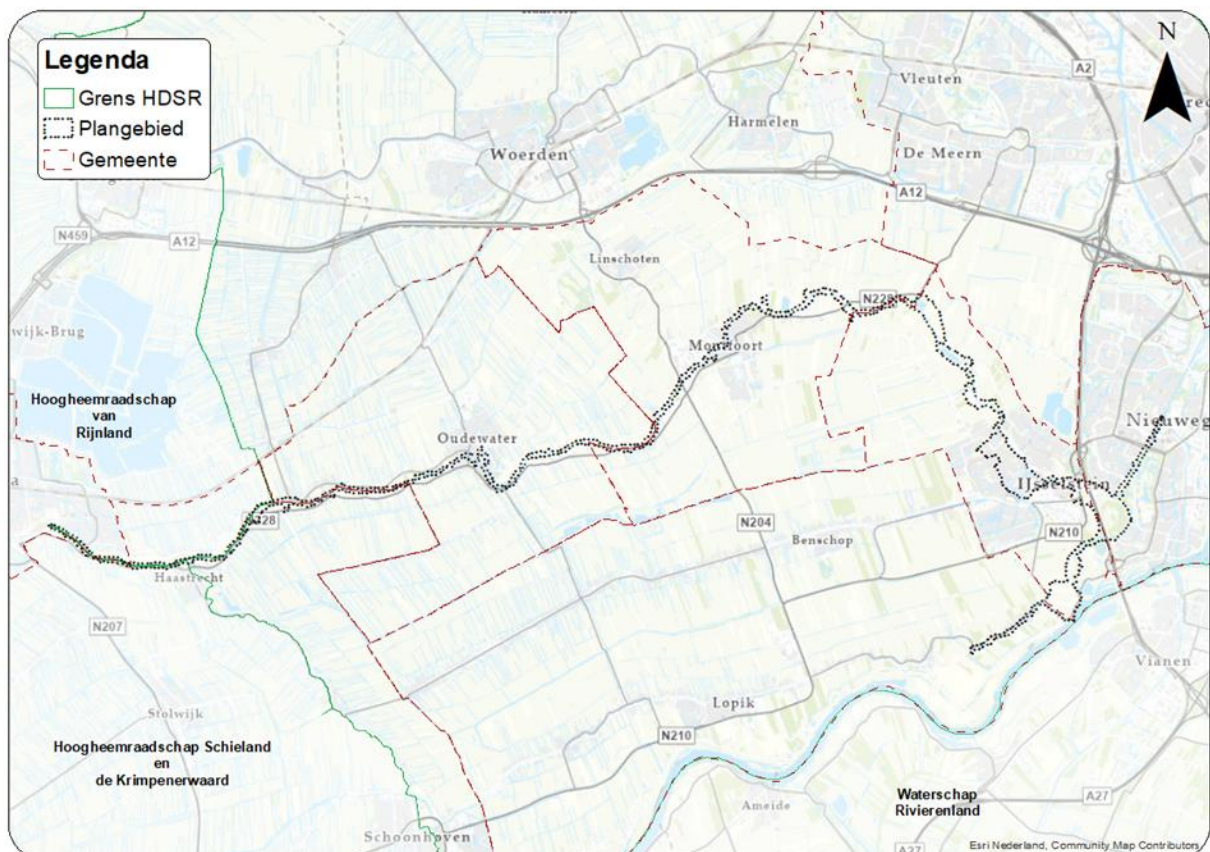
Een aantal van deze boezemlanden hebben een beperkt of geen watersysteem en kunnen alleen afwateren richting de GHIJ.

Op de watersysteemkaartbladen 1 t/m 8 (Kaartenbijlage) zijn de boezemlanden opgenomen (zie verder Paragraaf 6.2). De gebruiksfuncties van de boezemlanden wordt onderverdeeld in:

- Stedelijk gebruik;
- Waterberging;
- Landbouw;
- Natuur.

Grens peilbesluit

De grens van het peilbesluit (zie Figuur 2) wordt gevormd door de waterkeringen langs de GHIJ. De boezemlanden die afwateren op de GHIJ en liggen binnen het beheergebied van HDSR, vallen ook onder dit peilbesluit. De boezemlanden langs de GHIJ die niet in het beheergebied van HDSR liggen, vallen buiten de grenzen van dit peilbesluit. Echter deze boezemlanden en enkele inhammen of afwateringskanalen staan wel onder directe invloed van de GHIJ waar HDSR verantwoordelijk is voor het peilbeheer. Deze laatste boezemlanden en inhammen of afwateringskanalen zijn daarom meegenomen in de verschillende analyses die zijn uitgevoerd.

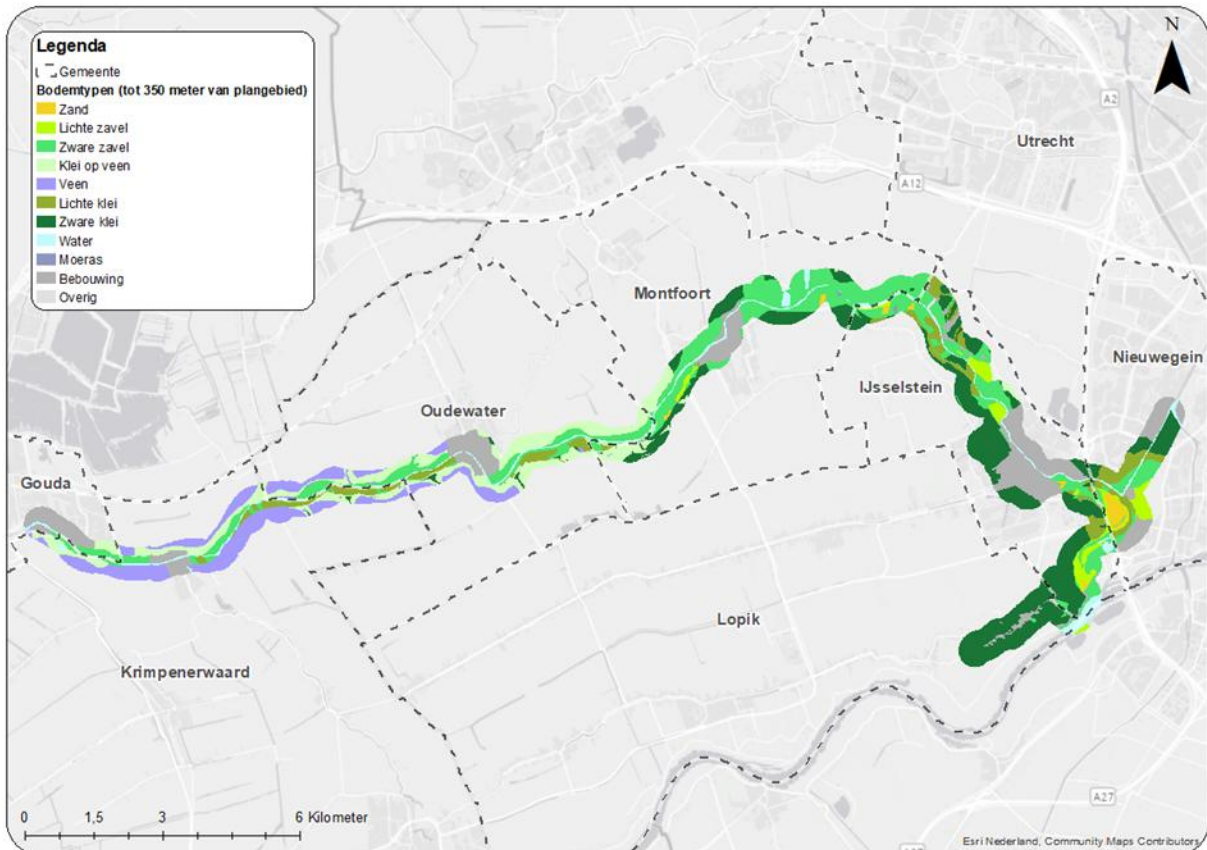
Figuur 2: Ligging plangebied Peilbesluit Boezemwatersysteem Gekanaliseerde Hollandsche IJssel.

Maaiveldaling en maaiveldhoogte

Omdat de waterkering en het buitendijks gebied periodiek worden opgehoogd door het hoogheemraadschap, respectievelijk de perceeleigenaren, is een bepaling van de maaiveldaling niet mogelijk en ook niet relevant voor dit peilbesluit. Wel is gekeken naar de hoogteligging van de boezemlanden om te bepalen of en zo ja, waar er problemen kunnen ontstaan bij een hoge waterstand op de GHIJ (zie ook Paragraaf 6.1, wonen en werken boezemlanden).

Bodem

De bodem langs de oever van de GHJ bestaat voornamelijk uit verschillende soorten klei (zie Figuur 3). Meer naar het westen toe bevindt zich ook veen in de ondergrond. Veen is gevoelig voor bodemdaling. De bodem van de boezemlanden langs de oevers van de GHJ bestaat voornamelijk uit klei. Uit een bodemprofiel van het dinoloket blijkt dat langs de Provincialeweg te Haastrecht op 7 meter diepte wel een veenlaag (minder dan 0,75 meter) in de bodem aanwezig is. Het grootste gedeelte van de veenlaag die op onderstaande afbeelding in paars wordt weergegeven bevindt zich verder van de GHJ vandaan en staat niet of nauwelijks onder invloed van de GHJ.

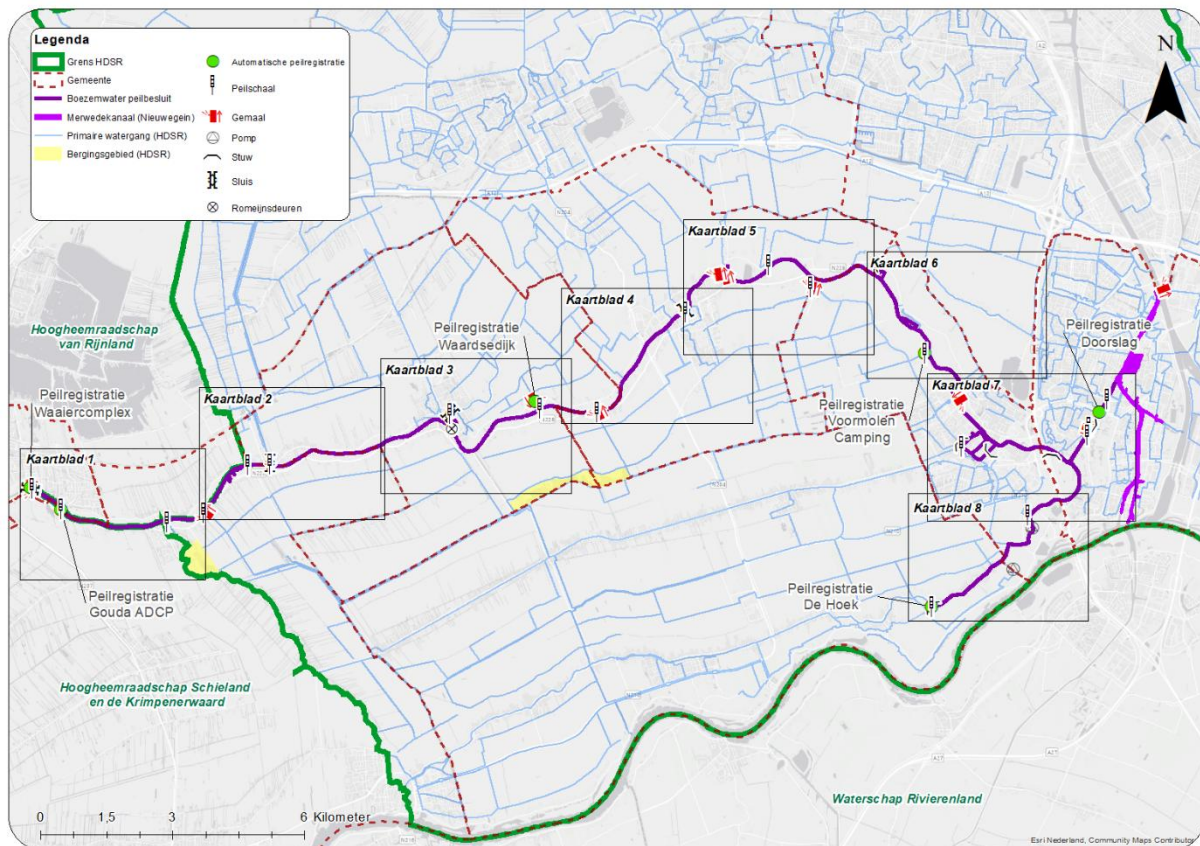

Figuur 3: Bodemtypen tot 350 meter langs het plangebied.

3.2 Het boezemwatersysteem

Tot het boezemwatersysteem van de GHJ behoren het Merwedekanaal, Nieuwegein Doorslag, Kromme IJssel en Enge IJssel. In de praktijk is dit boezemwatersysteem veel groter en start zelfs bij de stuw Werkhoven. Het water stroomt via de Kromme Rijn de stad Utrecht, het Merwedekanaal, Doorslag en uiteindelijk de GHJ richting Gouda waarna het bij de Waaierscomplex verder stroomt via de Hollandsche IJssel naar de Noordzee. Het in een peilbesluit opnemen van aparte peilgebieden is een methode om het peilbeheer vast te leggen. Peilgebiedsgrenzen hoeven daardoor niet exact overeen te komen met het volledige stroomgebied. Wel dient in een peilbesluit de gewenste stand van het oppervlaktewater binnen een bepaald gebied aangegeven. Het besluit geeft zowel burgers als overheid duidelijkheid en rechtszekerheid over het peil en de wijze waarop dit tot stand is gekomen.

Het plangebied start bij de Doorslagsluis in Nieuwegein en eindigt bij het Waaierscomplex in Gouda (zie Figuur 4). De Doorslagsluis is een historische plek omdat hier in het verleden sluisdeuren zaten die gesloten konden worden, waardoor het Merwedekanaal en Nieuwegein Doorslag van elkaar konden worden gescheiden. De sluisdeuren zijn niet meer aanwezig waardoor er een open verbinding is.

Figuur 4: Overzicht van het boezemwatersysteem. De acht kaartbladen zijn te vinden in de Kaartenbijlage.

Peilbesluit Utrecht

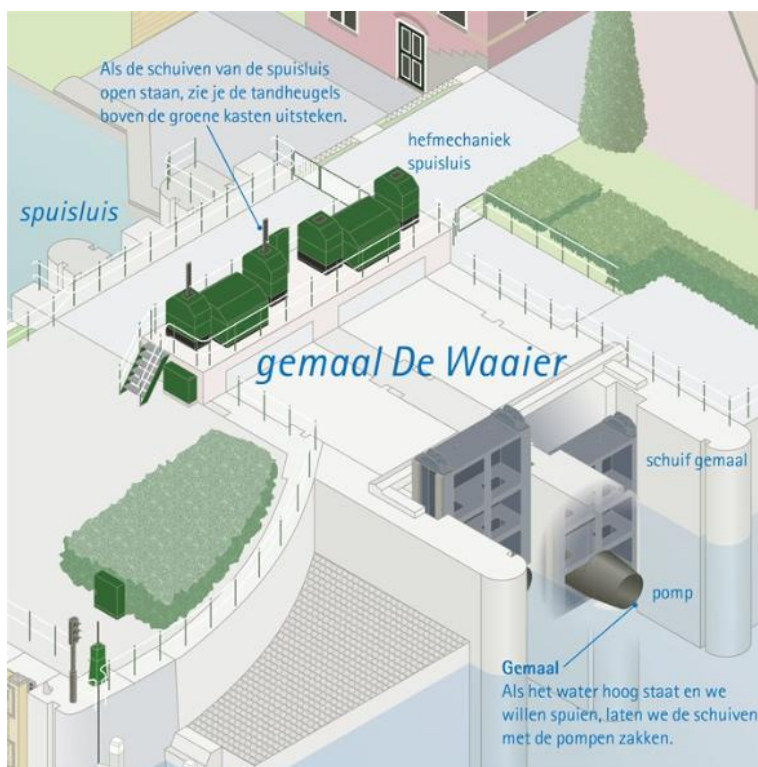
In 2013 zijn deze peilen in het peilbesluit Stad Utrecht en Kromme Rijn vastgelegd. Het peil in de stad Utrecht wordt gestuurd op het gemiddeld peil van 0,58 m t.o.v. NAP met een variatie van oost naar west van 0,06 m. Met behulp van deze variatie kan het stadwatersysteem worden doorgespoeld. Het oppervlaktewaterpeil op het Merwedekanaal en van het projectgebied beweegt mee met het oppervlaktewaterpeil van de stad Utrecht. Het Amsterdam-Rijnkanaal (ARK) doorsnijdt het Merwedekanaal. Grote sifons onder het ARK verbinden het Utrechtse deel van het Merwedekanaal aan de oostzijde met het Nieuwegeinse deel aan de westzijde. Deze sifons vervullen een cruciale rol in de regionale waterhuishouding, zowel richting de oost- als de westzijde van het ARK. Afhankelijk van de watervraag voeren beheerders meer of minder water door de sifons. De doorvoer kan ook volledig worden afgesloten.

Fluctuatie peil

De GHJ heeft de functie van watertransportroute en het oppervlaktewaterpeil fluctueert daardoor gedurende de dag. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het natuurlijk verhang (hoogteverschil in waterpeil) en het opmalen en inlaten van water vanuit de polder(s) langs de GHJ. In normale omstandigheden wordt ook water ingelaten vanuit de Lek via Vreeswijk. Dit is alleen mogelijk als het peil op de Lek hoger is dan het peil in het watersysteem van de GHJ. Omdat de Lek een getijderivier is, kan alleen water ingelaten worden bij vloed. Hierdoor kan twee keer per dag een golf water worden

ingelaten bij Vreeswijk, wat voor fluctuatie zorgt op de GHJ. De hoogte van het peil wordt ook beïnvloed door het wel of niet kunnen spuien (water lozen) bij het Waaiercomplex in Gouda. De Goudse kant van het Waaiercomplex (zie figuur 5) staat onder directe invloed van de Noordzee en het peil beweegt daardoor ook hier mee met de getijden.

Staat het water bij eb laag, dan gaat het spuien vanzelf (ca. 20 m³ per seconde). De schuiven in de spuisluis worden opengezet en het water stroomt via Gouda richting Noordzee. Bij vloed, als het water hoog staat aan de Goudse kant, kan de spuisluis niet zomaar open worden gezet, omdat dan het water juist naar binnen stroomt. In 2005 is daarom gemaal De Waaier gebouwd. Met behulp van dit gemaal kan wél water worden afgevoerd als het water hoog staat. De hoeveelheid water die door middel van het gemaal kan worden afgevoerd is wel veel minder dan wat via de spuien kan worden afgevoerd. Gebruik kan worden gemaakt van twee pompen met een debiet elk van maximaal 3,5 m³ per seconde).

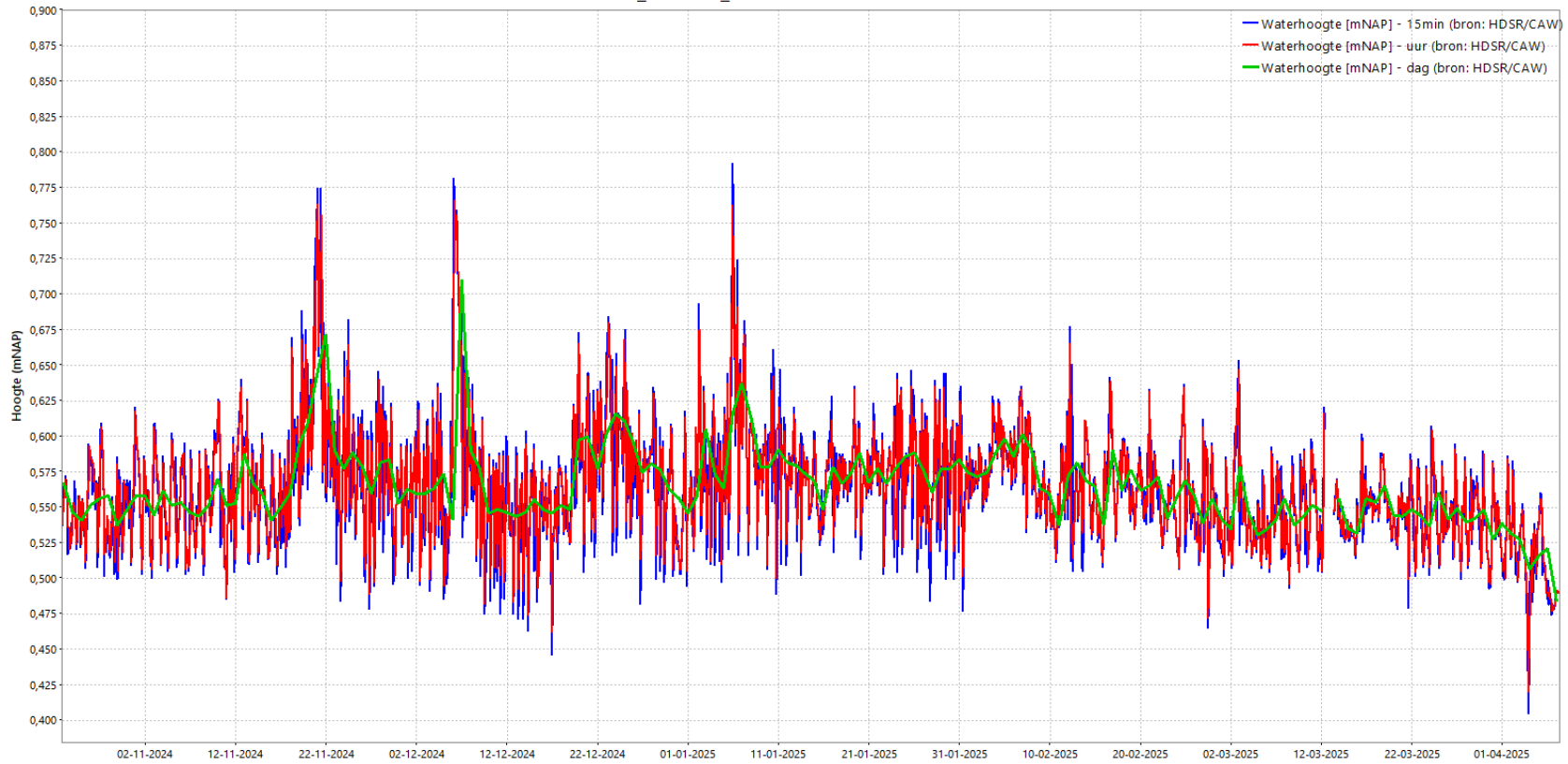

Figuur 5: Schematische weergave van het Waaiercomplex met de spuisluis.

Automatische peilregistratie

Het oppervlaktewaterpeil in de GHJ wordt over de gehele lengte heen gemeten via een automatisch peilregistratiesysteem bij geautomatiseerde kunstwerken. Ter indicatie hoe grillig de oppervlaktewaterpeilen zich over de dag bewegen is Figuur 6 opgenomen. De grafiek laat de verschillende gemiddelden zien over de periode van november 2024 tot begin april 2025 voor het automatische meetpunt bij gemaal Waardsedijk. In de grafiek staan de gemiddelden per kwartier (blauw), uur (rood) en per dag (groen). Bij de daggemiddelden (groen lijn) zien we veel minder uitschieters naar boven en onder. Dat betekent dat de uitschieters niet lang (minder dan een dag) aanhouden.

WAARSEDIJK_4407-w_Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

Figuur 6: Grafiek verloop waterstand ter hoogte van de Waardsedijk. Waterstanden zijn per kwartier (blauw), per uur (rood) en per dag weergegeven (groen).

3.2.1 Beheer boezemwatersysteem onder verschillende omstandigheden

Deze paragraaf beschrijft de stromingsrichtingen van het hoofdwatersysteem op de GHJ, inclusief het Merwedekanaal, Doorslag, Kromme IJssel en Enge IJssel. Afhankelijk van de weersituatie kan de stromingsrichting verschillen. Daarom is per weersituatie de mogelijke verhanglijn in een grafiek weergegeven (figuren 9 t/m 13). Deze grafieken laten een momentopname zien van de waterpeilen in een normale, natte, droge en een situatie tijdens een KWA-situatie² (Klimaatbestendige water aanvoer). Ze zijn gemaakt op basis van een aantal van de sensoren die in het systeem hangen. De verhanglijnen zijn indicatief en puur bedoeld om een algemeen beeld te geven van de verhanglijn over het gehele systeem en hoe deze kan verschillen per situatie en locatie.

Aan- en afvoer van water in een normale situatie

In een normale situatie³ dagelijkse situatie stroomt het water van de GHJ twee richtingen op. De richting is afhankelijk van waar en hoeveel water er op de GHJ wordt ingelaten en uitgemalen. De locaties van de gemalen en inlaat zijn weergegeven in Figuur 7. Doordat op verschillende locaties water wordt ingelaten is de verhanglijn tussen Gouda en Nieuwegein Doorslag geen vlakke lijn. Wel zijn er verhoging in de waterstanden waar te nemen op plekken waar water op de GHJ wordt ingelaten. Afhankelijk van waar en hoeveel water er vanuit de inlaat Vreeswijk en het Noordergemaal en de polders wordt aangevoerd, stroomt het water ter hoogte van gemaal De Pleyt naar het oosten en westen. Dus, het stroomt twee kanten op.

Aanvoer van water in een normale situatie vindt plaats via:

- Inlaat Vreeswijk (Nieuwegein) op het Merwedekanaal.
- Noordergemaal (via het Sifon onder het Amsterdam-Rijnkanaal) op het Merwedekanaal.
- Aanliggende gemalen langs het traject.

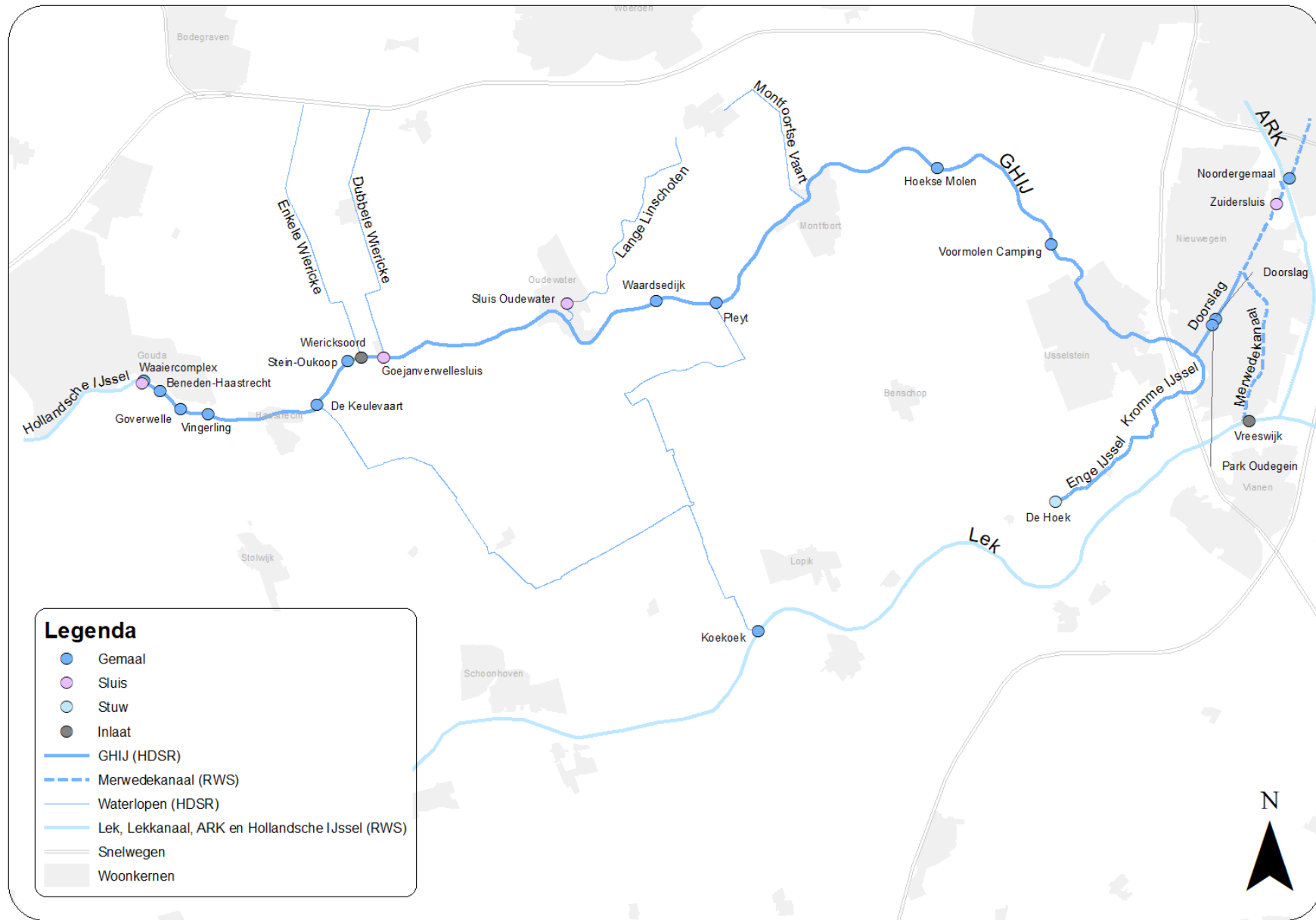
Afvoer van water in een normale situatie vindt plaats via:

- Waaiercomplex (Gouda) richting de Hollandsche IJssel.
- Het Merwedekanaal en Stad Utrecht.
- Afvoer naar aanliggende polders.

In een normale situatie wordt er ook water vanuit de GHJ doorgevoerd naar de boezem van de Oude Rijn. Dit gebeurt voornamelijk via sluis Oudewater en in mindere mate met inlaat Wiericksoord. Dit vindt voornamelijk plaats tussen de maanden maart en september.

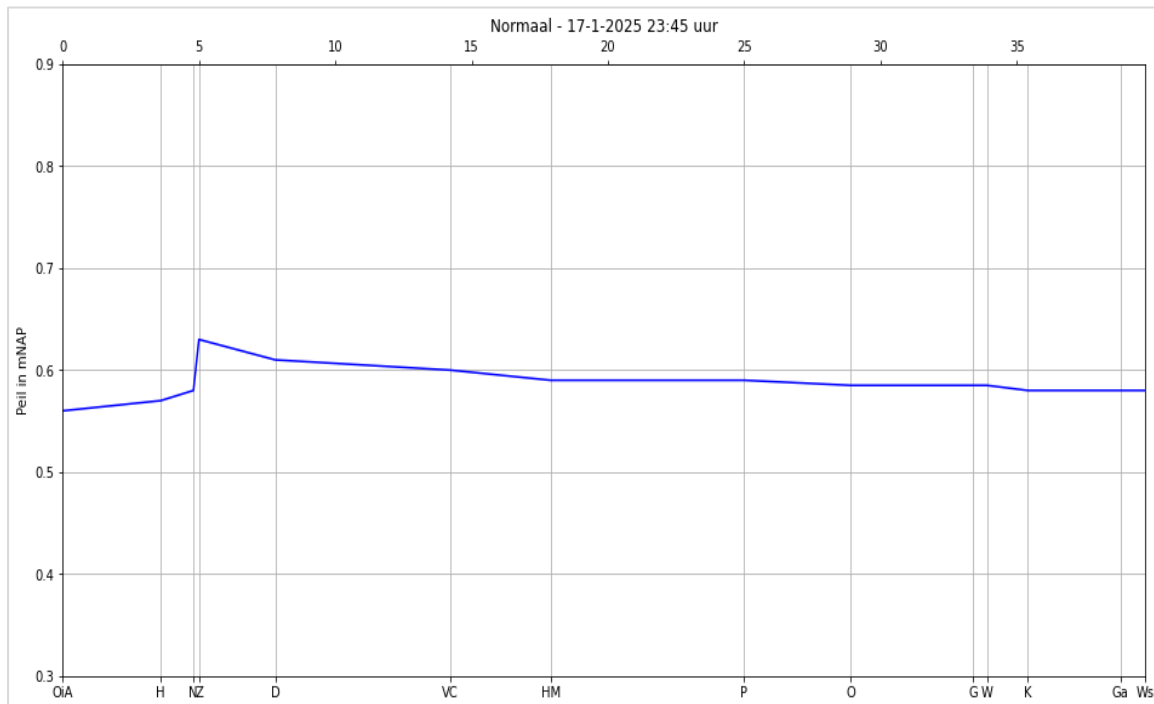
² De Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) is een maatregel van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en andere waterschappen om voldoende zoet water naar West-Nederland te brengen bij droogte en verzilting.

³ Normale situatie in het waterbeheer: Standaard situatie waarin de waterhuishouding goed functioneert. Er is geen sprake van een extreme situatie bijvoorbeeld langdurig (hevige) regenval, zeer veel regen welke in een korte tijdsperiode valt of aanhoudende droogte.

Figuur 7: Schematisch overzicht aan- en afvoerlocaties van oppervlaktewater GHIJ.

In onderstaande grafiek is een indicatie van de verhanglijn in een normale situatie te zien gedurende één dag. Kenmerkend aan een normale situatie is dat er geen groot verschil zit tussen de meetpunten en het streefpeil. Het peil beweegt zich binnen de bandbreedte van 0,50m NAP en 0,65 m NAP.

Figuur 8: Indicatie van de verhanglijn in een normale situatie. De grafiek geeft waterhoogtemetingen weer van 17 januari 2025 om 23:45 uur op de locaties Oog in Al (OIA), Hoograven (H), Noordergemaal (N), Zuidersluis (Z), Doorslag (D), Voormolen Camping (VC), Hoekse molen (HM), Pleyt (P), Sluis Oudewater (O), Goejanverwellesluis (G), Wiericksoord (W), Keulevaart (K), Gouda (Ga) en Waaiersluis (Ws). Ten behoeve van de leesbaarheid en correctheid van de verhanglijn zijn er handmatige correcties gedaan ten opzichte van de ruwe meetgegevens.

Aan- en afvoer van water in een natte situatie

Bij het Waaiersluiscomplex gaat de GHIJ over in de Hollandsche IJssel. Vanaf hier is het een getijderivier met een verschil in peil van gemiddeld 1,84 m. De stromingsrichting is afhankelijk van de mogelijkheid tot spuien bij de Waaiersluiscomplex. Deze wordt beïnvloed door het getij op de Hollandsche IJssel en het weer.

Aanvoer van water in een natte situatie vindt plaats via:

- Aanliggende gemalen langs het traject.
- Inlaat Vreeswijk (Nieuwegein) op het Merwedekanaal.

Afvoer van water in een natte situatie vindt plaats via:

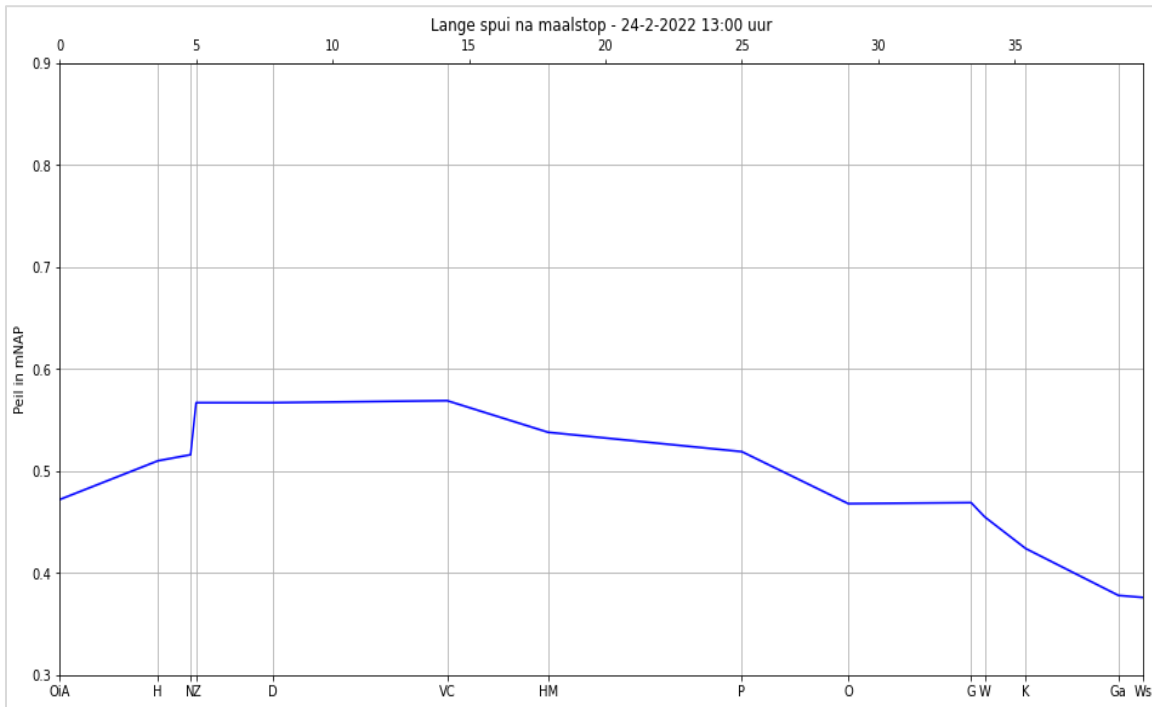
- Het Merwedekanaal; door de sifon van het Noordergemaal richting Oog in Al, waarna het op het Amsterdam-Rijnkanaal kan worden gespuid.
- Waaiersluiscomplex (Gouda) richting de Hollandsche IJssel.

In een *natte situatie* zijn er drie verschillende situaties te onderscheiden te weten:

1. Het is nat, maar spuien onder vrij verval is mogelijk bij eb op de Hollandsche IJssel. Door middel van het spuien van water via het Waaiersluiscomplex wordt extra veel water uitgelaten waardoor er een groot verhang ontstaat. Het verhang tussen Oudewater en het Waaiersluiscomplex is slecht enkele centimeters. Het peil ligt rond 0,40 m t.o.v. NAP. Tussen Oudewater en Nieuwegein kan het peil oplopen tot

maximaal 0,80 m t.o.v. NAP op de Doorslag in Nieuwegein. Optimaal spuien houdt een debiet in van ca. 20 m³ per seconde. Als spuien onder vrij verval bij vloed niet mogelijk is, gaan de pompen van gemaal De Waaier aan. Deze pompen kunnen samen maximaal 7 m³ per seconde wegpompen.

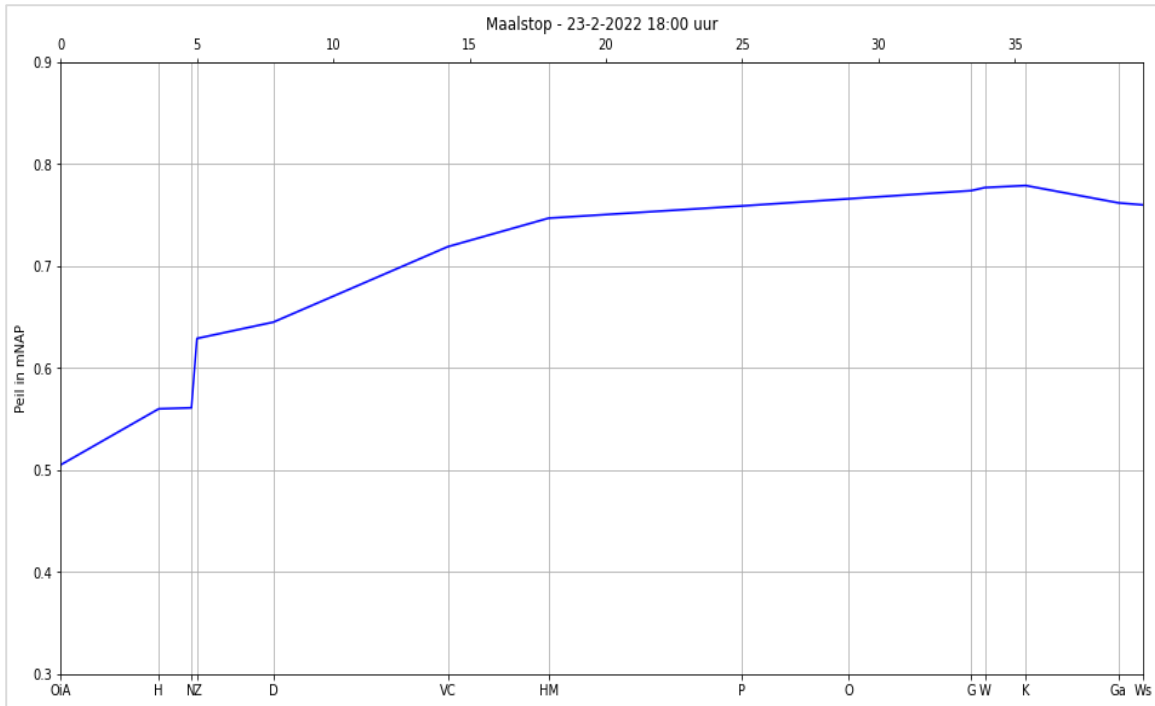
In onderstaande grafiek (Figuur 9) is een indicatie van de verhanglijn te zien waarbij er voor langere tijd gespuid kan worden nadat een maalstop heeft plaatsgevonden.

Figuur 9: Indicatie van de verhanglijn in een natte situatie waarbij langere tijd gespuid wordt na een maalstop. De grafiek geeft waterhoogtemetingen weer van 24 februari 2022 om 13:00 uur op de locaties Oog in Al (OiA), Hooggraven (H), Noordergemaal (N), Zuidersluis (Z), Doorslag (D), Voormolen Camping (VC), Hoekse molen (HM), Pleyt (P), Sluis Oudewater (O), Goejanvervellesluis (G), Wiericksoord (W), Keulevaart (K), Gouda (Ga) en Waaiersluis (Ws). Ten behoeve van de leesbaarheid en correctheid van de verhanglijn zijn er handmatige correcties gedaan ten opzichte van de ruwe meetgegevens.

- Het is niet mogelijk om te spuien over een langdurige periode (>36 uur). Bijvoorbeeld doordat een harde westenwind opstuwing veroorzaakt richting het Waaiercomplex aan de kant van de Hollandsche IJssel of omdat de Algerakering (stormvloedkering Hollandsche IJssel) sluit. De piek in het watersysteem verschuift richting het westen, omdat daar de GHJ volloopt. Hoe langer er niet gespuid kan worden, hoe westelijker de piek. Als het water op de Hollandsche IJssel stijgt tot het peil van 2,60 m t.o.v. NAP in Krimpen aan den IJssel (meetpunt Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard) óf een waterstand van 2,80 m t.o.v. NAP in Gouda, volgt er een maalstop voor de Hollandsche IJssel (gemalen die lozen op de Hollandsche IJssel worden uitgezet). Zodra het maalstoppeil is bereikt, wordt er geen water verpompt vanuit de GHJ naar de Hollandsche IJssel.
- Maalstop voor de GHJ. Een maalstop voorkomt dat het peil op de GHJ nog verder oploopt. Tijdens een maalstop wordt er geen water vanuit omliggende polders uitgemalen zodat het peil op de GHJ niet verder stijgt. In de praktijk komt een maalstop niet of nauwelijks voor, omdat de gemalen voor die tijd al gaan aftoeren om zo de aan- en afvoer in balans brengen. Voordat een maalstoppeil wordt bereikt, vindt er al opschaling vanuit de calamiteitenorganisatie plaats. Tijdens een calamiteitsituatie kan altijd nog besloten worden om het water verder op te laten lopen. Dit zal per situatie worden afgewogen.

Figuur 10 geeft een indicatie van de verhanglijn bij situaties 2 en 3. Hierbij kan er niet worden gespuid bij het Waaiersluiskomplex. Hierdoor loopt het peil aan de kant van het Waaiersluiskomplex verder op. Als het water te veel oploopt, wordt er minder water op de GHJ gemaal door dat gemalen automatisch aftoeren. Als bij een gemaal het maalstoppeil wordt bereikt, dan gaat dit gemaal automatisch uit. Wel wordt er nog water verpompt vanuit de GHJ op de Hollandsche IJssel bij het Waaiersluiskomplex.

Figuur 10: Indicatie van de verhanglijn in een natte situatie waarbij een maalstop geldt voor de poldergemalen. De grafiek geeft waterhoogtemetingen weer van 23 februari 2022 om 18:00 uur op de locaties Oog in Al (OIA), Hoograven (H), Noordergemaal (N), Zuidersluis (Z), Doorslag (D), Voormolen Camping (VC), Hoekse molen (HM), Pleyt (P), Sluis Oudewater (O), Goejanvervellesluis (G), Wiericksoord (W), Keulevaart (K), Gouda (Ga) en Waaiersluis (Ws). Ten behoeve van de leesbaarheid en correctheid van de verhanglijn zijn er handmatige correcties gedaan ten opzichte van de ruwe meetgegevens.

Aan- en afvoer van water in een droge situatie

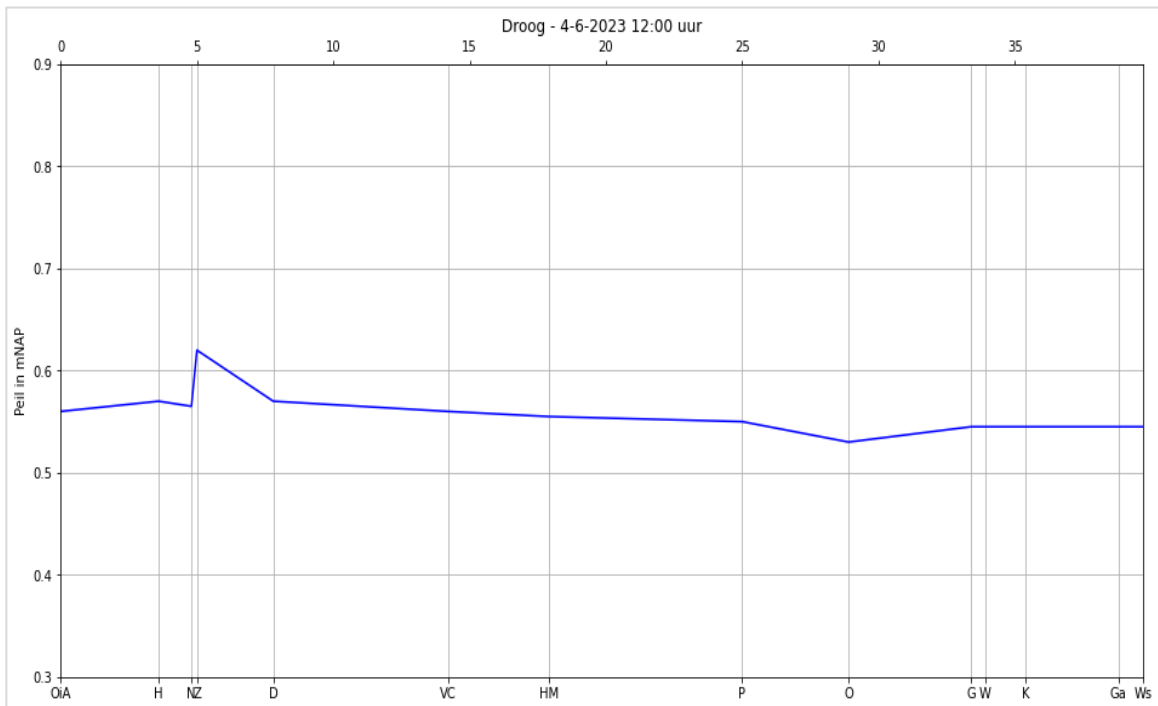
In een *droge situatie* wordt er geen water direct afgevoerd via Gouda richting de Noordzee. Via de Enkele Wiericke, Lange Linschoten en stuw De Hoek wordt het water waar nodig de polders ingelaten. In een droge situatie is er in mindere mate sprake van een van stroming in twee richtingen. Via de Kromme en Enge IJssel stroomt het richting stuw De Hoek. Vanuit het Merwedekanaal, Doorslag en de GHJ stroomt het water in westelijke richting. In Figuur 11 is de verhanglijn bij een droge situatie weergegeven.

Aanvoer van water in een droge situatie vindt plaats via:

- Inlaat Vreeswijk (Nieuwegein) op het Merwedekanaal.
- Noordergemaal op het Merwedekanaal.

Afvoer van water in een droge situatie vindt plaats via:

- Enkele Wiericke (inlaat Wiericksoord) richting het Oude Rijn-gebied.
- Lange Linschoten (sluis Oudewater) richting het Oude Rijn-gebied.
- Enge IJssel (stuw de Hoek) richting het IJssel-gebied.
- Waaiercomplex (Gouda) weinig of geen afvoer, enkel schut- en spuiverlies.
- De Vlist, inlaat Haastrecht.
- Overige inlaten langs de GHJ richting polders

Figuur 11: Indicatie van de verhanglijn in een droge situatie. De grafiek geeft waterhoogtemetingen weer van 4 juni 2023 om 12:00 uur op de locaties Oog in Al (OiA), Hoograven (H), Noordergemaal (N), Zuidersluis (Z), Doorslag (D), Voormolen Camping (VC), Hoekse molen (HM), Pleyt (P), Sluis Oudewater (O), Goejanverwellesluis (G), Wiericksoord (W), Keulevaart (K), Gouda (Ga) en Waaiersluis (Ws). Ten behoeve van de leesbaarheid en correctheid van de verhanglijn zijn er handmatige correcties gedaan ten opzichte van de ruwe meetgegevens.

Aan- en afvoer van water tijdens de KWA-situatie

Tijdens een KWA-situatie, bij aanhoudende droogte, wordt er extra water aangevoerd naar West-Nederland. De aanvoer vanaf het Noordergemaal, via de Doorslag en de GHJ is één van de drie routes voor extra aanvoer. In de GHJ is de stromingsrichting van het water naar stuw de Hoek en naar het westen richting het Waaiercomplex. Het is afhankelijk van de ernst van de aanhoudende droogte hoeveel water er naar het westen aangevoerd moet worden. Om extra water aan te voeren wordt er een verhang, en dus debiet, gecreëerd tussen Nieuwegein en het westelijk deel van de GHJ. Via het Waaiercomplex wordt water afgevoerd naar de Hollandsche IJssel. Daarnaast kan er extra water uitgelaten worden richting het Oude Rijn-gebied waarna dit water via de sluis Bodegraven naar de boezem van het Hoogheemraadschap van Rijnland wordt afgevoerd.

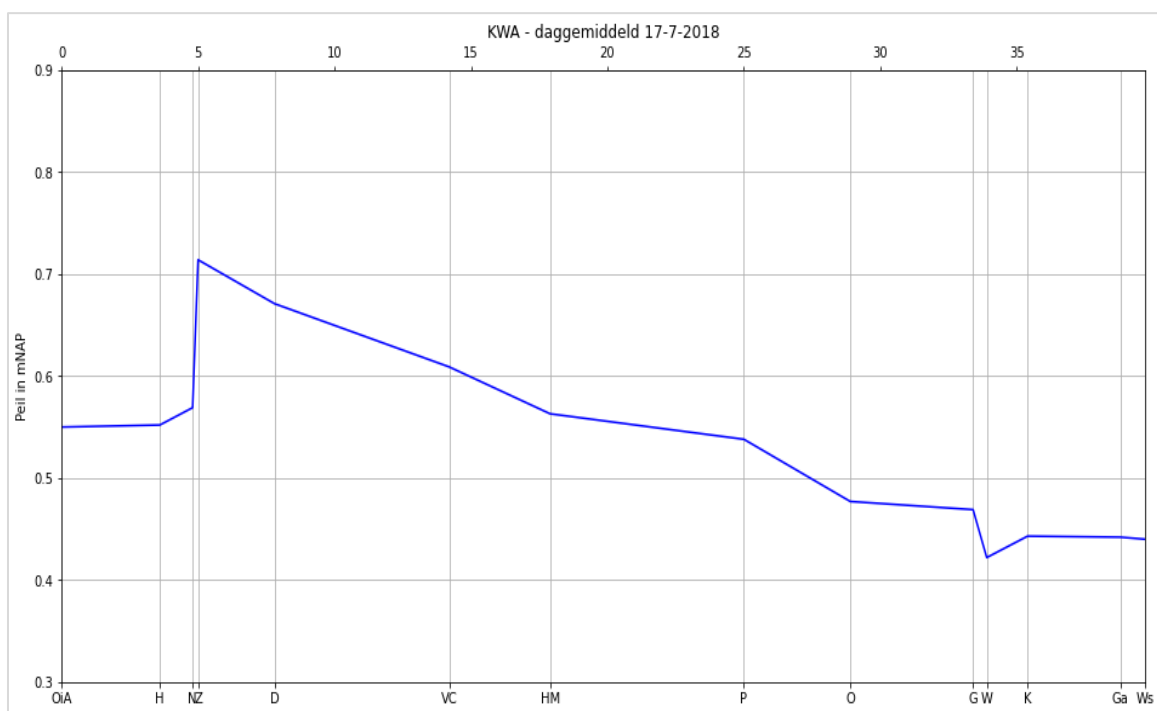
Aanvoer van water tijdens een KWA-situatie vindt plaats via:

- Noordergemaal op het Merwedekanaal.
- Gemaal De Koekoek. Vanuit de Lek wordt water aangevoerd richting het IJsselgebied, wat vervolgens via gemaal De Keulevaart op de GHJ wordt opgemaal.

Afvoer van water tijdens een KWA-situatie vindt plaats via:

- Waaiersluys (Gouda) richting de Hollandsche IJssel.
- Enkele Wiericke (inlaat Wiericksoord) richting het Oude Rijn-gebied.
- Dubbele Wiericke (Goejanverwellesluis) richting het Oude Rijn-gebied.
- Lange Linschoten (sluis Oudewater) richting het Oude Rijn-gebied.
- Enge IJssel (stuw de Hoek) richting het IJsselgebied.
- De Vlist, inlaat Haastrecht.

In onderstaande grafiek is een indicatie van de verhanglijn tijdens de KWA te zien. Er wordt een verhang gecreëerd om water naar het westen te kunnen aanvoeren.

Figuur 12: Indicatie van de verhanglijn in een KWA- situatie. De grafiek geeft waterhoogtemetingen weer van 17 juli 2018 op de locaties Oog in Al (OiA), Hoograven (H), Noordergemaal (N), Zuidersluis (Z), Doorslag (D), Voormolen Camping (VC), Hoekse molen (HM), Pleyt (P), Sluis Oudewater (O), Goejanverwellesluis (G), Wiericksoord (W), Keulevaart (K), Gouda (Ga) en Waaiersluis (Ws). Ten behoeve van de leesbaarheid en correctheid van de verhanglijn zijn er handmatige correcties gedaan ten opzichte van de ruwe meetgegevens.

3.2.2 Wateroverlast

Maalstoppeilen zijn de hoogst mogelijke waterstanden in de boezem, waarbij de waterkeringen in de praktijk nog voldoende veiligheid bieden. Wanneer een maalstoppeil voor een deel van de boezem wordt bereikt, wordt de bemaling door poldergemalen automatisch stopgezet. Dit kan mogelijk leiden tot tijdelijke wateroverlast in de afwaterende polders. Tijdens een volledige maalstop wordt er geen water vanuit omliggende polders uitgemalen, zodat het peil op de GHIJ niet verder stijgt. In de praktijk komt een volledige maalstop niet of nauwelijks voor, omdat de gemalen voor die tijd al gaan aftoeren om zo de aan- en afvoer in balans brengen.

Ander vorm van wateroverlast welke kan voorkomen bij hoge waterstanden op de GHJ is op de boezemlanden. Omdat de boezemlanden alleen kunnen afwateren op de GHJ kan er niet oppervlakkig worden afgewaterd wanneer de het peil hoger is dan het maaiveld.

3.2.3 Waterbeschikbaarheid

Wanneer er sprake is van bovenregionale waterschaarste in West-Nederland treedt de KWA in werking. Zodra de Rijnafvoer te laag wordt en de inlaatpunten langs de Hollandsche IJssel dreigen te verzilten, wordt een beroep gedaan op deze KWA. Er wordt dan extra zoetwater aangevoerd naar West-Nederland om daar de verzilting tegen te gaan. In Paragraaf 3.2.1. is beschreven op welke wijze het extra zoetwater richting West-Nederland wordt aangevoerd en wat dit voor een effect heeft op het peilverloop. Meer informatie over de KWA is terug te vinden op de site van [HDSR](#). Bij waterschaarste is er geen garantie dat de gevraagde hoeveelheden water, zoals opgenomen in het waterakkoord, maar ook voor de KWA, daadwerkelijk beschikbaar zijn.

3.2.4 Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit

Schoon oppervlaktewater is belangrijk voor planten en dieren om te kunnen leven en is een onderdeel van een aantrekkelijke leefomgeving voor de mens om te werken, te wonen en te recreëren. Daarom zijn er doelen gesteld voor het waterkwaliteitsniveau en biodiversiteit waar de watergangen in Nederland aan moeten voldoen. Hieronder vallen zowel de doelen voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) waarover het waterschap rapporteert aan Europa, als de doelen voor het zogenoemde 'overig water' die door de regio zelf zijn opgesteld en waarover het waterschap rapporteert aan de provincies.

Europese Kaderrichtlijn Water

De EKRW is een Europese Richtlijn die als doel heeft om de oppervlaktewaterkwaliteit en ecologie in een 'goede toestand' te brengen en te houden. In 2000 hebben de landen uit de Europese Unie (EU) deze richtlijn vastgesteld. Al het water in Nederland moet in 2027 een goed leefgebied vormen voor de planten en dieren die er thuishoren. Voor alle grotere wateren in Nederland zijn specifieke doelen vastgelegd. Die kunnen onderling verschillen, omdat een kanaal in laag-Nederland heel anders is dan een stromende beek of een ven in een natuurgebied. Het Merwedekanaal en de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel zijn beiden aangewezen als een KRW-waterlichaam.

Waterkwaliteit Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (NL14-10)

In Nieuwegein staat dit KRW-waterlichaam in verbinding met KRW-waterlichaam NL14_07, Merwedekanaal. In de KRW-systematiek is de GHJ getypeerd als scheepvaartkanaal (M6b). Het kanaal heeft een (recreatieve) scheepvaartfunctie en bestaat uit een rechte waterbak (rechthoekig of trapeziumvorm) met abrupte overgangen van land naar water. Daarnaast loopt de Hollandsche IJssel als blauwgroen lint dwars door ons kleigebied en op sommige trajecten door het veenweidegebied en het stedelijk gebied.

Door de functie van waterafvoerkanaal en de scheepvaart functie is de potentie voor de overige ecologie beperkt. Vrijwel langs de gehele GHJ liggen kades. Deze beschermen ons tegen overstromingen en verwijdering is niet mogelijk in verband met de veiligheid van de achterliggende gebieden. Herstel van natuurlijke afvoer en waterpeil is niet mogelijk vanwege de afvoerfunctie. Daarnaast moet in zeer droge perioden de aanvoer gegarandeerd worden in verband met verzilting van benedenstroomse gebieden (KWA).

De toetsing uit 2024 laat zien dat de *Ecologische toestand* van het EKRW-lichaam nog niet voldoet aan de gestelde doelen. Dit is beoordeeld aan de hand van de categorieën biologie, algemeen fysische

chemie en specifieke verontreinigende stoffen. Voor de categorie biologie totaal scoort het EKRW-lichaam 'ontoereikend'. Voor fysische chemie is de totale score 'goed'. Doordat langs de GHJ voor het overgrote deel keringen zijn, zijn er weinig ontwikkelingsmogelijkheden voor oeverplanten. Daar waar meer ruimte is, is overheersing door riet of liesgras. Voor de ontwikkeling van submerse vegetatie lijkt de habitat op orde. De visstand in de GHJ is qua biomassa gering. Er zijn 20 verschillende vissoorten aangetroffen.

De categorie specifieke verontreinigende stoffen voldeed in 2021 en 2024 niet aan de normen en het is onzeker of het doel bereikt wordt in 2027. De chemische toestand is tijdens de toetsing uit 2024 ook beoordeeld aan de hand van de categorieën ubiquitaire stoffen en niet-ubiquitaire stoffen⁴. De categorie ubiquitaire stoffen voldoet niet en onduidelijk is of het doel bereikt wordt in 2027. Er zijn tijdens de metingen van 2024 geen normoverschrijdingen voor niet-ubiquitaire stoffen gemeten.

Waterkwaliteit Merwedekanaal NL14_07

Het Merwedekanaal staat in directe verbinding met het watersysteem van de GHJ. In de KRW-systematiek is de GHJ getypeerd als 'groot diep kanaal met scheepvaart (M7b)'. Het kanaal heeft een scheepvaartfunctie en bestaat uit een rechte waterbak (rechthoekig of trapeziumvorm) met abrupte overgangen van land naar water. Het waterkwantiteitsbeheer van het Merwedekanaal is een taak van Rijkswaterstaat.

Ook voor het Merwedekanaal geldt dat door de functie van waterafvoerkanaal en de scheepvaartfunctie de potentie voor de overige ecologie beperkt is.

De toetsing uit 2024 laat zien dat de *Ecologische toestand* van het EKRW-lichaam nog niet voldoet aan de gestelde doelen. Dit is beoordeeld aan de hand van de categorieën biologie, algemeen fysische chemie en specifieke verontreinigende stoffen. Voor de categorie biologie totaal scoort het EKRW-lichaam 'matig'. Voor fysische chemie is de totale score 'goed'. Doordat langs het Merwedekanaal kades liggen, zijn er weinig ontwikkelingsmogelijkheden voor oeverplanten.

De categorie specifieke verontreinigende stoffen voldeed in 2021 en 2024 niet aan de normen en het is de verwachting dat het doel eind 2027 niet behaald gaan worden. De chemische toestand is tijdens de toetsing uit 2024 ook beoordeeld aan de hand van de categorieën ubiquitaire stoffen en niet-ubiquitaire stoffen. Zowel op de categorie ubiquitaire stoffen als niet-ubiquitaire stoffen wordt niet voldaan. Doelbereik eind 2027 voor zowel ubiquitaire stoffen als niet-ubiquitaire stoffen is onzeker.

Aanvullende informatie en bijbehorende kanttekeningen rond de toetsing uit 2024 zijn te raadplegen via de [EKRW factsheet](#).⁵

Vismigratie

In 2021 zijn de omloopriolen van het Waaierscomplex geschikt gemaakt om vissen stroomopwaarts te laten zwemmen. Naast de vispassage in het Waaierscomplex zorgen nog vier vispassages ervoor dat vissen kunnen migreren van en naar de GHJ. Drie van deze vispassages worden in deze KRW-periode (2022-2027) geoptimaliseerd. Dit zijn:

⁴ Ubiquitaire stoffen zijn stoffen die niet meer geloosd worden, maar die door nalevering uit bijvoorbeeld het sediment nog lange tijd in het water kunnen worden aangetoond en niet-ubiquitaire stoffen behoren tot de zeer schadelijke, prioritaire verontreinigende stoffen.

⁵ Informatiehuis Water. (2024, September 11). <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/krw-factsheets>. Opgehaald van Waterkwaliteitsportaal: <https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/krw-factsheets>

- Gemaal Hoekse Molen
- Gemaal De Keulevaart
- Inlaat Wiericksoord

De vierde vispassage ligt bij stuw De Hoek in de Enge IJssel.

De situatie bij gemaal De Pleyt blijkt technisch te complex te zijn om een vismigratievoorziening te realiseren. Bij de Zuidersluis blijkt voldoende visaanbod te zijn. Daar worden de mogelijkheden voor realisatie van een vispassage verder uitgewerkt in samenwerking met Rijkswaterstaat.

Doelen overig water

In de kleinere oppervlaktewateren, ook wel het overig water genoemd, formuleren we als waterschap samen met gebiedspartners de doelen en maatregelen. De voortgang hiervan rapporteren we aan de provincie. Binnen het traject van dit peilbesluit liggen, naast het stroomgebied van de GHJ, niet of nauwelijks kleinere oppervlaktewateren.

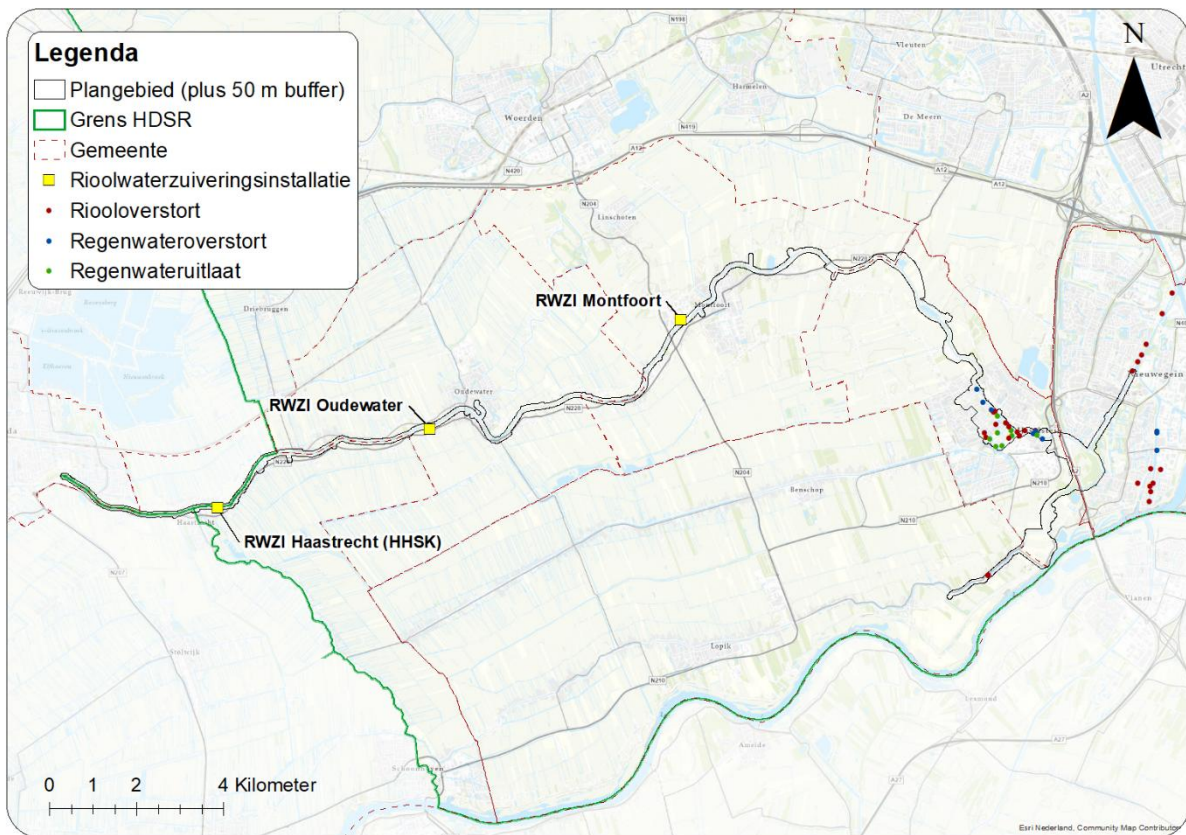
Rioolwaterzuiveringen en riooloverstorten

In het stroomgebied van de GHJ liggen drie rioolwaterzuiveringen (RWZI):

- RWZI Montfoort (in beheer van HDSR);
- RWZI Oudewater (in beheer van HDSR);
- RWZI Haastrecht (in beheer van HHSK).

Langs het gehele traject bevinden zich ook riooloverstorten en regenwateruitlaten die lozen op de GHJ. De RWZI's, riooloverstorten en regenwateruitlaten zijn terug te vinden in Figuur 13. De riooloverstorten en regenwateruitlaten functioneren naar behoren. Wel liggen enkele overstortdrempels zo laag dat er oppervlaktewater de riolering in kan stromen. De betreffende gemeentes zijn hiervan op de hoogte gesteld. Omdat RWZI's effluent lozen op de GHJ, wordt gestreefd om een westelijke stroming op de GHJ in stand te houden. Dus het water van de GHJ door te spoelen richting de Hollandsche IJssel.

RWZI Oudewater voldoet momenteel aan de gestelde eisen voor de KRW. RWZI Montfoort is technisch in een matige conditie en er is een extra fosfaatverwijdering nodig. In 2026 staat gepland om deze aanvullende maatregel te realiseren.

Figuur 13: Loosingspunten in het plangebied. De grens van het plangebied valt binnen de zwarte lijnen.

4 Actualiteit van het peilbesluit

Vanuit de Omgevingsverordening Provincie Utrecht (2024) en Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (2021) heeft het waterschap de taak om te zorgen dat een peilbesluit actueel is. In de verordening staat dat daarvoor in elk geval rekening moet worden gehouden met veranderingen in de omstandigheden ter plaatse en ook in de aanwezige functies en belangen.

Voor de GHJ gold tot het ingaan van dit peilbesluit geen lopend peilbesluit. Daarom kan worden gesteld dat de situatie onvoldoende actueel is.

5 Afweging van de peilen

Uitgangspunt voor dit peilbesluit is de vastlegging van de huidige situatie. Vanwege de functie voor de berging, aanvoer en afvoer van water uit bijna het gehele beheergebied van HDSR zijn drie punten zwaarwegend voor dit peilbesluit:

- de berging en afvoer van water in normale en natte situatie;
- de aanvoerfunctie in droge perioden en bij een KWA-situatie;
- veiligheid van de boezemwaterkering;

Verder wordt gezocht naar een peil dat:

- zo goed mogelijk de huidige functies faciliteert;
- aansluit bij maatschappelijke vraagstukken;
- binnen acceptabele kosten mogelijk is (doelmatigheid).

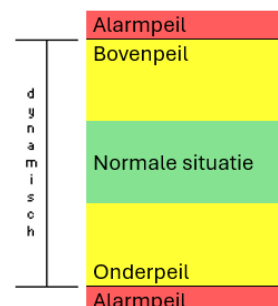
Een peilbesluit maakt duidelijk welke peilen in een watergang worden gehanteerd. De getalsmatige ruimte die wordt vastgelegd in het peilbesluit moet voldoende zijn voor het peilbeheer van het projectgebied. Voor dit peilbesluit verandert er in de praktijk niets aan het peilbeheer. Ook niet als gevolg van reeds gerealiseerde of op korte termijn te realiseren aanpassingen in het watersysteem, zoals verbetering van de waterkering langs de GHJ, aanleg van de waterberging bij Willeskop of het Groen Groeit mee project nabij IJsselstein.

5.1 Voorgesteld peilbesluit en peilbeheer

In 2021 is een analyse uitgevoerd van de oppervlaktewaterpeilen waarop binnen het regionale hoofdwatersysteem van HDSR, waaronder de GHJ, wordt gestuurd. Hierbij zijn de beschikbare peilregistraties van geautomatiseerde meetpunten geëvalueerd. Daarbij is ook gekeken naar de grenzen voor sturing onder verschillende omstandigheden en alarmpeilen. De gehanteerde peilen uit dit onderzoek worden in de praktijk ook daadwerkelijk gehanteerd. Dit peilbesluit is gebaseerd op de uitkomsten uit deze evaluatie. De uitkomsten uit 2021 zijn in aanloop van dit peilbesluit getoetst en aangevuld met voor het peilbesluit relevante analyses en/of onderzoeken.

De GHJ inclusief de Doorslag en het Merwedekanaal, heeft de functie van watertransportroute. Het oppervlaktewaterpeil fluctueert daardoor gedurende de dag. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het natuurlijk verhang (hoogteverschil in waterpeil), het inlaten van water en het opmalen van water vanuit de polder(s) langs de GHJ. De hoeveelheid op te malen water vanuit de polders wordt beïnvloed door de hoeveelheid neerslag en verdamping. Anderzijds wordt de hoogte van het peil beïnvloed door het wel of niet kunnen spuien (water lozen) bij de Waaiersluis in Gouda waardoor aan de Goudse kant de Noordzee invloed heeft op de hoogte van het peil.

Vanwege de functie van watertransportroute wordt een dynamisch peilbeheer gevoerd. Dit houdt in dat wordt gestuurd op actuele en/of verwachte omstandigheden. Het dynamisch peil in het boezemstelsel wordt gestuurd tussen de bandbreedte van een boven- en onderpeil. Het boven- en onderpeil variëren over de lengte de GHJ en zijn weergegeven in Figuur 14 overzicht boven- en onderpeilen. Het laagste peil dat kan voorkomen op de GHJ is 0,25 m t.o.v. NAP, en het hoogste peil is 0,95 m t.o.v. NAP.

Figuur 14: Schematische overzicht dynamisch peil

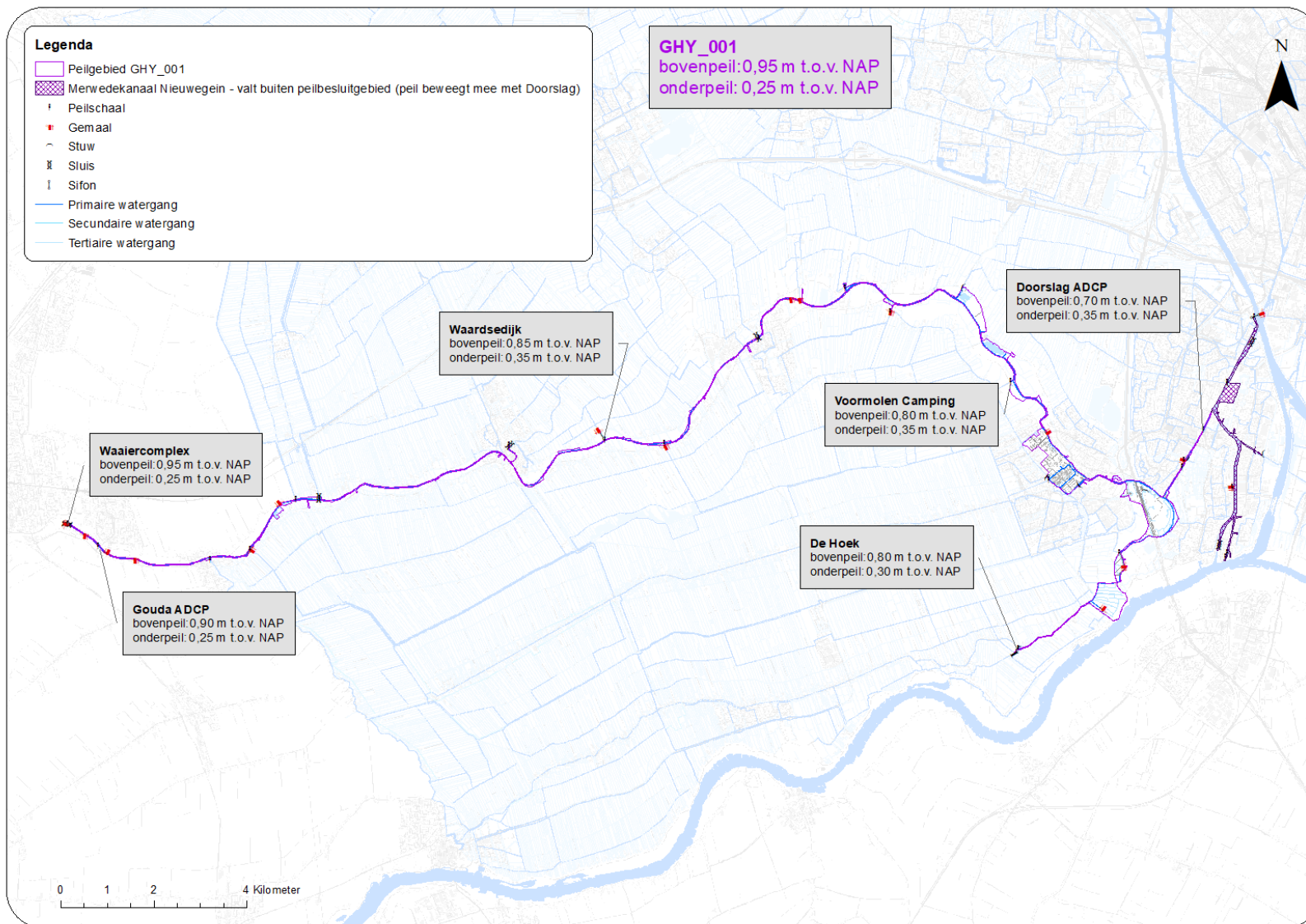
Echter in normale (dagelijkse) omstandigheden wordt gestuurd op een waterpeil dat ligt tussen de 0,50 m t.o.v. NAP en 0,65 m t.o.v. NAP met een gemiddeld peil van 0,58 m t.o.v. NAP. Dit gemiddelde peil wordt ook wel het streefpeil of peil in 'rust' genoemd. Dit is het waterpeil dat ontstaat als gemalen en inlaten niet gebruikt worden. Wat overigens niet of nauwelijks voorkomt omdat het systeem in de praktijk altijd in beweging is.

Peilbeheer nader toegelicht

- *Toetspeil*: De hoogst mogelijke waterstanden in de boezem, waarbij de waterkeringen in de praktijk nog voldoende veiligheid bieden (Opgenomen in de hydraulische randvoorwaarden 2024 welke op een later tijdstip als gevolg van beleidswijzigingen kan wijzigen).
- *Maalstoppeil*: Maalstop (gemalen worden uitgezet). Een maalstop voorkomt dat het peil op de GHJ nog verder oploopt. Bij dit peil bieden de waterkeringen in de praktijk nog voldoende veiligheid. De maalstoppeilen komen in principe overeen met het toetspeil van de waterkering ter plaatse*.
- *Onderpeil*: Minimaal peil benodigd om de verschillende functies te kunnen bedienen.
- *Gemiddeld peil*: Waarde van het rekenkundig gemiddelde van het peil dat onder normale omstandigheden wordt gehanteerd. Dit peil wordt als uitgangspunt gebruikt voor het operationeel beheer en wordt, onder normale omstandigheden, zo goed als mogelijk benaderd.
- *Dynamisch peilbeheer*: Dynamisch peilbeheer is een vorm van peilbeheer waarbij het oppervlaktewaterpeil dynamisch in de tijd en ruimte kan fluctueren binnen een van tevoren vastgesteld boven- en/of ondergrens. Het waterschap stuurt dit oppervlaktewaterpeil en houdt dit tussen de boven- en ondergrens. Hoe dit peil wordt gestuurd is afhankelijk van omstandigheden zoals het weer en de getijden.
- *Peilbeheer bij normale omstandigheden*: Het handhaven van het peil in de boezem gaat gepaard met peilfluctuaties. Deze fluctuaties zijn het gevolg van de aan- en afvoer van water en weersomstandigheden. Afhankelijk van de hoeveelheid af te voeren water varieert de waterstand rondom het streefpeil.
- *Alarmpeil*: Bij het bereiken van dit peil treedt coördinatiefase 1 van het calamiteitenbestrijdingsplan wateroverlast in werking.
- *Streefpeil*: Is het waterpeil dat ontstaat als er geen water wordt aan- of afgevoerd, het waterpeil is in rust.

NB) Het gemiddeld-, boven- en onderpeil zijn bepaald met behulp van meerjarige meetgegevens van automatische peilregistratie op diverse plaatsen langs de GHJ.

* Sommige maalstoppeilen kunnen lager zijn ingesteld dan het toetspeil van de waterkering vanwege lokale redenen bijv. riooloverstorten in het stedelijk gebied, of gebieden die meer onder invloed staan van golfslag veroorzaakt door wind.

Figuur 15: Overzicht boven- en onderpeilen (in m t.o.v. NAP) langs het boezemwatersysteem van de GHJ. In het paars het absolute boven- en onderpeil.

5.2 Bepaling peilgebiedsgrens

Dit peilbesluit is het eerste peilbesluit dat wordt vastgesteld voor de GHIJ. In het peilbesluit worden ook de grenzen van het peilgebied vastgelegd.

Als grens van het plangebied is uitgegaan van de kering die het dichtst bij het water van de GHIJ ligt. Ook de boezemlanden, zoals gedefinieerd in Paragraaf 3.1, zijn opgenomen in het peilbesluit voor de GHIJ. Dat betekent dat buitendijkse gebieden die afwateren op achterliggende polders niet in dit peilbesluit zijn opgenomen. Deze gebieden zijn of worden opgenomen in het peilbesluit waar het water op afwatert. Bij actualisatie van deze aangrenzende peilbesluiten worden eventuele correcties van peilgebiedsgrenzen meegenomen.

5.3 Peilafwijkingen

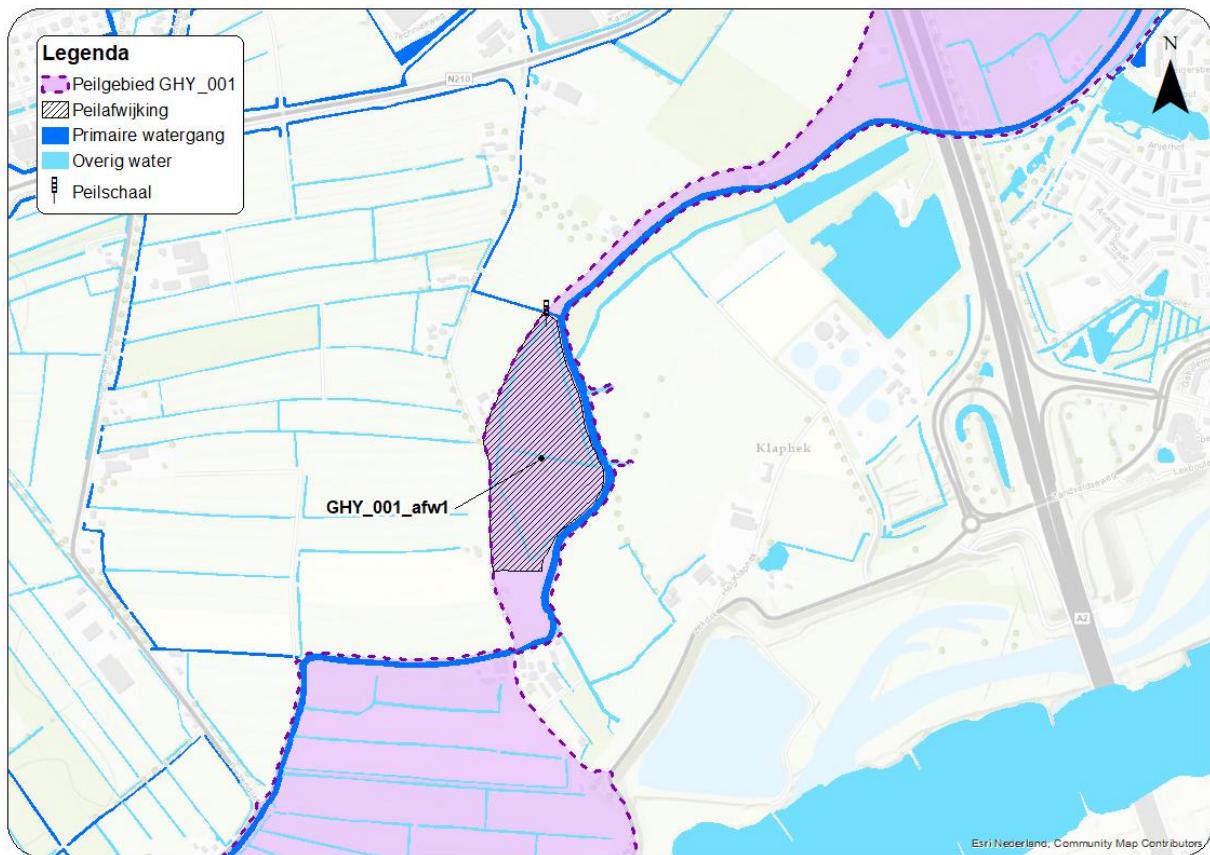
In het gebied voor de GHIJ ligt één vergunde onderbemaling, deze is opgenomen in Tabel 16.

Men spreekt van een peilafwijking wanneer in (kleine) delen van het plangebied het peil afwijkt van het vastgestelde peil van het omliggende peilgebied. Het gaat om gebieden met een hoger peil (hoogwatervoorziening) of peilafwijkingen met een lager peil (onderbemaling). De peilen in deze gebieden worden niet door het waterschap, maar door derden (de eigenaren en/of gebruikers) ingesteld. Deze gebieden worden aangeduid als peilafwijking en zijn alleen toegestaan als er aan de criteria van het waterschap wordt voldaan en overige belangen niet worden geschaad. De belanghebbende van de peilafwijking draagt de kosten voor het peilbeheer en het onderhoud van de kunstwerken die nodig zijn voor het in stand houden van de peilafwijking (bijv. inlaten, stuwen en overige kunstwerken).

Bij een nieuw peilbesluit worden de bestaande peilafwijkingen (opnieuw) getoetst. In het plangebied is één peilafwijking bekend, dit betreft een onderbemaling. Deze peilafwijking is getoetst en zal worden toegestaan. In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**⁶ zijn de peilafwijkingen binnen het plangebied weergegeven met een arcering.

Code peilafwijking	Ligt in peilgebied	Bepalingen	Soort peilafwijking
GHY 001_afw1	GHY_001	Zomerpeil -0,01 m t.o.v. NAP Winterpeil -0,11 m t.o.v. NAP	Onderbemaling

Figuur 16: Tabel waarin opgenomen code peilafwijking en soort peilafwijking.

Figuur 17: De peilafwijking in het plangebied: onderbemaling aan de Lage Dijk-Zuid.

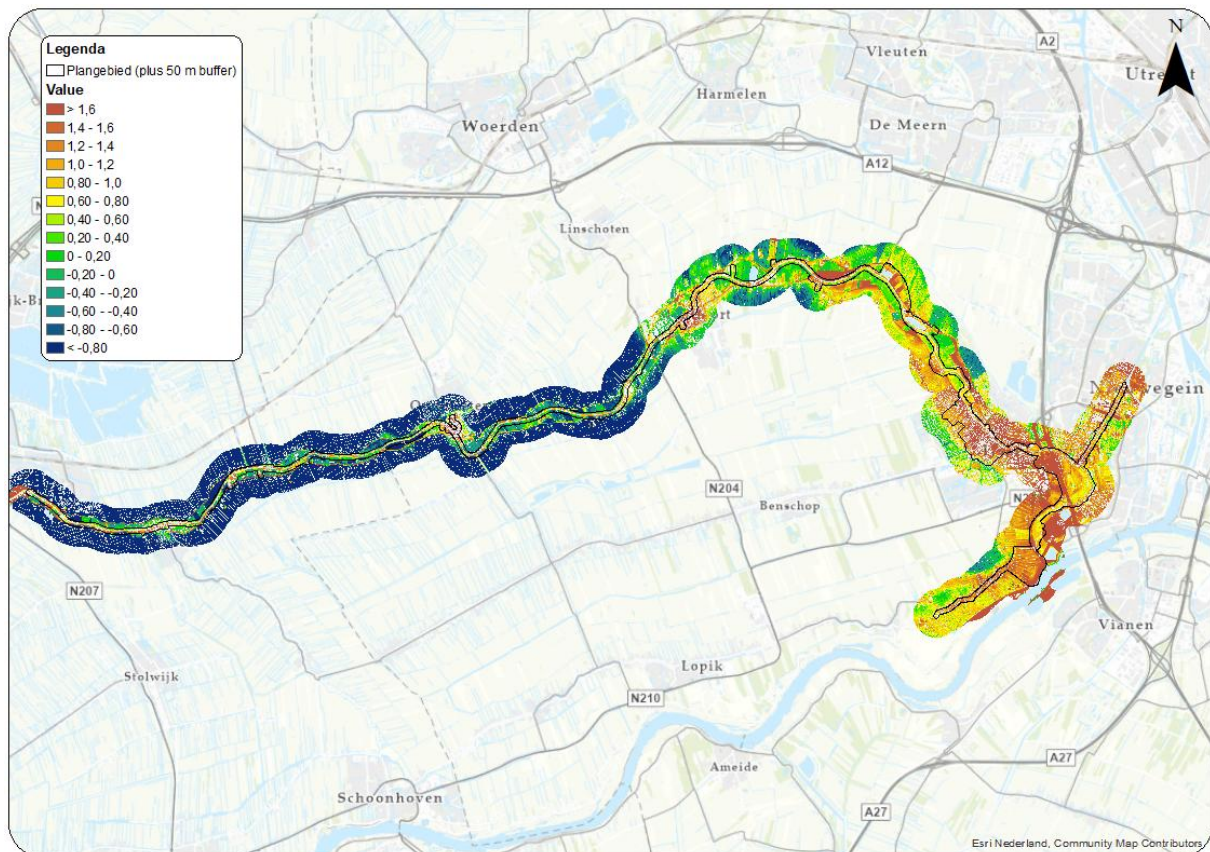
6 Effecten van het peilbesluit

Bij het opstellen van een peilbesluit kijkt het waterschap naar mogelijke effecten van het waterpeil op het watersysteem en andere water gerelateerde beleidsthema's zoals de waterkwaliteit, klimaatbestendigheid, het remmen van bodemdaling, grondwater, biodiversiteit, waterveiligheid en mogelijke effecten op de omgeving zoals archeologie en cultuurhistorie.

Hieronder worden de effecten van de peilen beschreven.

6.1 Effecten peilbesluit op boezemlanden

Om het effect van dit peilbesluit op de boezemlanden te bepalen is gekeken naar de maaiveldhoogte van deze boezemlanden. De maaiveldhoogte wordt bepaald aan de hand van het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN5). Figuur 17 is de maaiveldhoogtekaart. Het plangebied valt binnen de aangegeven zwarte lijn, dit is inclusief een 50 meter buffer. Op deze kaart is goed te zien dat over een groot deel van het traject de maaiveldhoogtes van het achterland aanzienlijk lager ligt dan de GHJ. Zeker in de donkerblauwe gebieden. De gemalen brengen het water, met behulp van een pomp of een vijzel, vanuit de lagere polders naar de hoger gelegen boezem van de GHJ waarna het verder kan worden afgevoerd richting de Noordzee.

Figuur 18: Maaiveldhoogtekaart. Voor het berekenen van de maaiveldhoogte is gebruik gemaakt van het meest recente Actueel Hoogtebestand Nederland, het AHN5. De grens van het plangebied valt binnen de zwarte lijnen.

Wonen en werken in boezemlanden

Binnen de boezemlanden vinden diverse (economische) activiteiten plaats en deze ontwikkelen zich steeds verder). Hierop is in het verleden door (de gemeente en) het waterschap niet actief gestuurd. Deze ontwikkelingen zijn echter niet in overeenstemming met het (nationale) waterbeleid dat gericht is op het behouden en zo mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van watersystemen. Het is algemeen bekend dat de risico's van eventuele schade als gevolg van het waterbeheer dan ook voor de

rekening komen van degene die ter plaatse activiteiten verricht en/of eigenaren van de opgetrokken bouwwerken zijn. Eigenaren hebben zelf een zorgplicht bij het voorkomen van waterschade. Tijdens het opstellen van dit peilbesluit is uit berekeningen (en in de praktijk) gebleken dat op een aantal plaatsen voor bebouwing en/of economische activiteiten wateroverlast kan ontstaan bij het hanteren van het bovenpeil. Dat komt omdat de maaiveldhoogte van de boezemlanden of delen daarvan lager liggen dan dit bovenpeil. Betrokken eigenaren zijn hierover geïnformeerd.

Peilbeheer in boezemlanden

Rond bebouwingen in de aangrenzende poldergebieden staan een aantal watergangen in open verbinding met de GHJ of zijn er kleine inlaten aangebracht. Deze inlaten zijn onder andere voor aanvoer van water ten behoeve van de landbouw of ter bescherming van funderingen en worden beheerd en onderhouden door belanghebbenden. In enkele van deze watergangen is het oppervlaktewaterpeil daarmee gelijk aan het boezempeil. Meestal ligt het oppervlaktewaterpeil in deze gebieden tussen het boezem- en polderpeil van het achterland in.

Sluiting Romeijns deuren te Oudewater

In Oudewater tussen de sluis aan de Vinkenbuurt en de GHJ wordt hetzelfde peil als op de GHJ gehanteerd. Dit stuk van de Lange Linschoten wordt ook wel de stadsgracht van Oudewater genoemd. Langs deze gracht staan direct aan het water woningen. Wanneer het water in de stadsgracht te hoog komt, krijgen deze woningen water in hun huizen of kelders. Ter bescherming van deze woningen worden daarom de Romeijnsdeuren in Oudewater gesloten als er een waterstand boven de 0,80 m t.o.v. NAP wordt bereikt.

6.2 Grondwater

De nieuwe peilen zijn gelijk aan gehanteerde peilen in de praktijk. De peilen uit dit nieuwe peilbesluit zullen daardoor geen verandering brengen in de grondwaterstand.

De grondwaterstanden worden beïnvloed door verschillende factoren. De slootpeilen spelen een rol, maar neerslag en verdamping hebben een groter effect.

6.3 Wateroverlast en waterbeschikbaarheid

Het waterschap toetst het watersysteem aan de gebiedsnormen voor waterkwantiteit die zijn vastgelegd door de provincie in de omgevingsverordening.

Wateroverlast

In de afgelopen jaren heeft Nederland verschillende malen wateroverlast meegemaakt. De scenario's die het KNMI voor het toekomstige klimaat heeft uitgebracht gaan uit van een toename van extreem natte en droge perioden. De provinciale omgevingsverordening eist dat het waterschap het watersysteem toetst op de zogenaamde gebiedsnormen voor waterkwantiteit. Deze normen geven aan met welke frequentie inundatie vanuit het oppervlaktewatersysteem acceptabel is.

Voor de boezem GHJ is geen wateropgave wateroverlast aanwezig, omdat bij een te hoog peil een maalstop optreedt. Een maalstop kan eventueel wel leiden tot wateroverlast van de afwaterende polders. Per situatie zal door het waterschap worden beoordeeld op welke wijze deze overlast effectief bestreden dan wel zoveel als mogelijk voorkomen kan worden.

Stedelijk gebied

Water wordt steeds meer een integraal onderdeel van de stedelijk inrichting. Het gaat daarbij niet alleen om water bergen en afvoeren, maar ook om waterkwaliteit, recreatie, energieopwekking en watervoorraad voor droge zomers. Zo wordt voor bestaand stedelijk gebied en het verdichten van bestaand gebied gekeken naar mogelijkheden om het water zodanig te sturen dat het kan worden

geborgen op plekken waar dat geen schade veroorzaakt en/of naar plaatsen om water vast te houden. Zie ook de [Visie en Handelingsperspectief Toekomstbestendig Watersysteem](#) van het waterschap.

Watertekort

Watertekort is een normaal verschijnsel. Gemiddeld verdampt er elke zomer ca. 100 mm meer water dan er aan neerslag valt. In droge zomers kan dit verschil oplopen tot 300 mm. Het zomerse tekort wordt meestal in het winterhalfjaar weer aangevuld. Peilbeheer kan bijdragen aan het omgaan met watertekort door het peil tijdelijk te verhogen in droge tijden of door het water beter te verdelen over een gebied.

Extreem weer

Door klimaatverandering komt extreem weer, zoals hittegolven, hevige buien of droogte, steeds vaker voor. Een van de uitgangspunten van een peilbesluit is dat het nieuwe peilbeheer niet leidt tot meer wateroverlast. Het waterschap werkt in het Deltaprogramma Zoetwater samen met andere waterbeheerders aan het beperken van de gevolgen van droogte. In extreme situaties worden de calamiteitenplannen in werking gesteld.

Aan- en afvoer van water tijdens de KWA-situatie (extreme droogte)

In extreem droge perioden treedt de Klimaatbestendige WaterAanvoer (KWA)⁶ in werking. Een KWA-situatie is een calamiteitssituatie. Stromingsrichting van het water is richting stuw de Hoek en naar het westen richting het Waaiersluis. Tijdens een KWA-situatie is er tussen Gouda en Oudewater slechts enkele centimeters verhang (rond de 0,40 m t.o.v. NAP). Tussen Oudewater en de Zuidersluis te Nieuwegein loopt het peil op tot 0,74 m t.o.v. NAP. Op het Merwedekanaal is het peil redelijk stabiel. In Paragraaf 3.2.1 zijn de omstandigheden tijdens een KWA-situatie uitgebreid beschreven. Meer informatie over [aanvoer zoetwater naar west-Nederland](#) is ook terug te vinden op de site van HDSR.

6.4 Bodemdaling en broeikasgassen

Voor het boezemwatersysteem van de GHJ staat de functie voor berging en afvoer van water uit het omliggende gebied, de aanvoerfunctie van zoetwater in droge perioden alsook de veiligheid van de boezemwaterkeringen, voorop. Daarom worden bestaande beheermarges in het waterpeil voor verhang en/of berging in stand gehouden. Doordat er geen peilaanpassing plaatsvindt, vindt er geen verandering van hoeveelheid bodemdaling en uitstoot broeikasgassen plaats.

Bodemdaling en de uitstoot van broeikasgassen in veengebied

Door veenoxidatie treedt bodemdaling op en komen uit de bodem de broeikasgassen koolstofdioxide (CO₂) en lachgas (N₂O) vrij. Veenoxidatie treedt op als veen blootgesteld wordt aan zuurstof. In het algemeen geldt: hoe lager het grondwaterpeil, hoe meer veen oxideert en hoe meer CO₂ vrijkomt. Andere factoren die de CO₂-uitstoot beïnvloeden zijn onder andere het landgebruik en het bemesten. Bij te hoge grondwaterstanden kan door de afbraak van organisch materiaal ook meer methaan (CH₄) vrijkomen. En onder natte omstandigheden kunnen door biologische processen ook meer lachgasemissies ontstaan. Methaan en lachgas zijn sterkere broeikasgassen dan CO₂. Om de broeikasemissies te beperken moeten de grondwaterstanden dus niet te laag en niet te hoog zijn.

⁶ De Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) is een maatregel van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en andere waterschappen om voldoende zoet water naar West-Nederland te brengen bij droogte en verzilting.

6.5 Waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit

Uitvoering Maatregelen ten behoeve van waterkwaliteit GHJ

In het kader van verschillende waterkeringverbeteringsprojecten die zijn uitgevoerd en de komende jaren zullen worden uitgevoerd, is gekeken naar mogelijke synergiekansen t.b.v. verbetering waterkwaliteit, kansen voor biodiversiteit en het versterken van natuurgebieden. De aanleg van fauna uittrede plaatsen (FUP) is zo'n kans die wordt toegepast bij waterkeringverbeteringen. Ook het besluit voor het realiseren van een nevengeul aan de Waardsedijk draagt bij aan het behalen van de KRW-doelen voor de GHJ en het vergroten van de biodiversiteit en waterkwaliteit.

Daar waar mogelijk zullen, in de verschillende waterkeringverbeteringsprojecten, natuurvriendelijke oevers worden aangelegd. Meer informatie is terug te vinden in de reeds opgestelde projectplannen en de projectplannen die voor de verschillende tracés zijn of nog worden opgesteld. Meer hierover leest u op onze internetpagina over de [Gekanaliseerde Hollandse IJssel](#).

Dit peilbesluit heeft geen directe relatie met deze projecten maar levert wel inzicht in de benodigde peilinformatie voor het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit. Om de chemische waterkwaliteit te verbeteren zijn op dit geen synergiekansen in beeld.

KRW-opgave Merwedekanaal

Voor het realiseren van de KRW-doelen is een opgave opgenomen voor het baggeren van het Merwedekanaal. Uit onderzoek is gebleken dat met het benodigde baggeren voor de vaarwegfunctie en de waterhuishoudkundigefunctie van het kanaal de waterkwaliteit onvoldoende verbetert om de KRW-doelen te behalen⁷. Het volledig baggerschoon baggeren heeft een positiever effect op de waterkwaliteit maar ook hiermee worden de KRW-doelen eind 2027 niet behaald.

Aanvullende andere maatregelen zijn dus nodig. In een vervolgtraject zal verder worden onderzocht welke maatregelen nodig zijn voor het behalen van de KRW-doelen. Er lopen gesprekken over de overdracht van het waterkwantiteitsbeheer van het Utrechtse deel van het Merwedekanaal van RWS naar het waterschap. Betrokken partijen (RWS, gemeente Utrecht en waterschap) zullen nadere afspraken maken hoe deze maatregelen worden gerealiseerd en opgenomen in de overdracht.

Het Nieuwegeinse deel van het Merwedekanaal valt niet onder de overdracht. Dit zal in een later stadium worden opgepakt.

6.6 Weidevogels

In de boezemlanden van de GHJ zijn geen gebieden die door de provincie zijn aangewezen als belangrijk weidevogelgebied. Voor het waarborgen van voldoende afvoer van water, is het niet mogelijk om met aangepast peilbeheer de boezemlanden aantrekkelijk te maken voor de weidevogels. Wat niet wil zeggen dat er geen weidevogels in de boezemlanden kunnen broeden en foerageren maar er worden geen speciale maatregelen genomen.

Weidevogels en peilbeheer

Weidevogels zijn vogelsoorten die in graslanden broeden, zoals de Kievit, de grutto, de tureluur en de scholekster. De populaties van deze vogelsoorten zijn de afgelopen decennia fors afgenomen. Over het

⁷ "Waterbodemonderzoek Merwedekanaal", B-Ware (rapportnummer RP-21.181.23.14).

algemeen hebben foeragerende (maart) en broedende (april) weidevogels een voorkeur voor vochtige tot natte graslanden. Het waterschap ondersteunt andere overheden en (agrarische) natuurverenigingen die maatregelen nemen voor de bescherming van de weidevogels. Waar dit gewenst is, kan het waterschap een hoger waterpeil vaststellen. Een hoger slootpeil leidt in beginsel tot een hogere grondwaterstand in de percelen, weidevogels profiteren hiervan. Belangrijk daarbij is dat waterpeil en graslandbeheer sterk aan elkaar zijn gekoppeld.

6.7 Waterveiligheid

Om het gebied te beschermen tegen overstromingen zijn regionale waterkeringen aanwezig en aangewezen. Met de in dit peilbesluit voorgestelde peilen en peilbeheer worden er geen nadelige effecten voor de waterveiligheid verwacht.

Stabiliteit waterkeringen

De stabiliteit van een waterkering is mede afhankelijk van het grondwaterprofiel in de kering. Dit profiel wordt bepaald door onder andere de grondsoort waaruit de kering bestaat, het profiel van de kering, de neerslag en verdamping op dat moment, maar ook door de drainagebasis. De drainagebasis is doorgaans de dichtstbijzijnde watergang, met het daarin gehanteerde peil. Veranderingen aan de locatie van de watergang of het gevoerde peil kunnen leiden tot een ander grondwaterprofiel in de kering en daarmee tot een (mogelijk ongewenste) verandering van de stabiliteit. Daarnaast heeft het waterpeil in een watergang direct invloed op de belasting van een aangrenzende waterkering, zoals in het geval van een boezemwater waarlangs een regionale kering ligt.

Verandering van het peil kan grote gevolgen hebben voor de stabiliteit van de keringen. Vanuit het oogpunt van veiligheid en maatschappelijke kosten voor eventuele aanpassing van de waterkeringen gaat de voorkeur daarom uit naar het in stand houden van het waterpeil.

6.8 Cultuurhistorie en archeologie

Cultuurhistorie

De waterkeringen, wegen en de GHIJ zelf zijn cultuurhistorisch waardevolle lijnen in het landschap. Het landschap rondom de GHIJ is in te delen in drie deelgebieden: oost, midden en west. Deze gebieden worden ongeveer gescheiden van elkaar door de steden Montfoort en Oudewater. Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken maar ook overeenkomsten, ze lopen als het ware in elkaar over.

Het oostelijk gebied kenmerkt zich door de brede oeverwallen langs de rivier. Op deze oeverwallen vinden voornamelijk akkerbouw en veeteelt plaats. Dit gebeurt zowel binnen- als buitendijks. Veel percelen lopen ook 'onder' de waterkering door. Waarschijnlijk heeft hier de ontginning eerder plaatsgevonden dan het aanleggen van de waterkering. Kenmerkend is dat de waterkering niet ver boven het landschap uitsteekt; hooguit 0,5 tot 1 m.

In het middengebied, tussen Montfoort en Oudewater, komen meer weilanden voor. Hier zijn de oeverwallen een stuk minder breed. De GHIJ heeft hier een voorlandkering om de percelen droog te houden. Over deze kering loopt een voormalig jaagpad. Het verschil tussen land en waterkering is hier wat groter dan in het oostelijke gebied; namelijk 1 tot 1,5 m.

In het westelijke deelgebied loopt het veenland tot aan de waterkering. De kavels zijn hier smaller en de sloten breder dan in de andere deelgebieden doordat de bodem hier lager en natter is. Vanuit het omliggende gebied wordt via weteringen en boezems water in de GHIJ gemaald. Opvallend is dat de weg aan de noordelijke kant tussen Hekendorp en Oudewater niet op de waterkering ligt maar binnendijks. Om toch het voorland te kunnen bereiken zijn er op verschillende plekken in de waterkering coupures aangelegd. Dit zijn doorgangen door de waterkering die afgesloten kunnen worden wanneer nodig.

Archeologie

De dorpen en steden langs de GHJ zijn ontstaan op de oeverwallen van de rivier. Deze hogere gronden zijn beter om op te bouwen dan het omliggende landschap en de rivier geeft een goede ontsluiting voor handel over water.

Langs de gehele route van de GHJ liggen verschillende archeologische monumenten met een archeologische waarde. Dit geldt bijvoorbeeld voor de historische stadskernen van Montfoort, Oudewater en IJsselstein.

Al deze gebieden zijn behoudens waardig en dienen opgenomen te worden in planologische beslissingen. Bij veranderingen in het watersysteem moet rekening worden gehouden met (historische) bebouwing en archeologische vindplaatsen, omdat deze aangetast kunnen worden bij bijvoorbeeld peilaanpassing of verstoring van de bodem. Doordat het oppervlaktewaterpeil met dit peilbesluit niet wordt aangepast, wordt er geen negatief effect verwacht voor de bodemschatten en/of kwetsbare funderingen.

Archeologie en de grondwaterstand

Archeologische vindplaatsen in vochtige bodems, bijvoorbeeld resten van historische nederzettingen, bevatten veel kwetsbaar materiaal. (Grond)water beschermt organische materialen, zoals hout en skeletten. Als ze onder water staan, kan er geen zuurstof bij komen. Zodra er wel zuurstof bij komt, vergaan ze. Als de archeologische resten dus dicht bij de oppervlakte liggen, kan een verlaging van het waterpeil ertoe leiden dat ze vergaan.

6.9 Recreatie

De GHJ is een belangrijke vaarroute voor de recreatievaart en in beperkte mate voor de beroepsvaart. Daarnaast ligt het gebied in een regio met een hoge druk op de ruimte. In de omgeving komen veel woningen erbij en ook opgaven voor natuur, water, recreatie en mobiliteit vragen om ruimte.

Recreatie en peilbeheer

Bij de afweging van het peil houdt het waterschap rekening met de recreatieve functies en/of het recreatieve (mede)gebruik van het water.

In de verschillende waterkeringverbeteringstrajecten wordt ook gekeken naar mogelijke synergiekansen voor recreatie. Vanwege de afvoerfunctie van de GHJ dient de huidige ruimte voor beheer van het peil beschikbaar te blijven. Aanpassing van het huidige peilbeheer ten behoeve van recreatie is daardoor niet mogelijk.

6.10 Vaarwegbeheer

Het waterpeil op de GHJ, de Doorslag en de Kromme- en Enge IJssel is uiteraard van invloed op de vaardiepte en op de doorvaarthoogte van (vaste) bruggen. Een lager peil zal de vaardiepte beperken en een hoger peil zal de doorvaarthoogte verminderen.

Vaarwegbeheer en het peilbesluit

De Waterwet beschouwt het vaarwegbeheer als integraal onderdeel van het watersysteem. In de praktijk van het waterschap gaat het om de vaarwegen in het boezemsysteem die gebruikt worden voor recreatievaart en beroepsvaart. Het waterschap betreft het vaarwegbeheer bij de besluitvorming over het peilbeheer, daar waar het waterschap als vaarwegbeheerder is aangewezen.

Bij een peilafweging worden het vaarprofiel, de brughoogtes en de drempelhoogtes van sluizen meegewogen naast de overige belangen, om een veilige en vlotte doorvaart te kunnen garanderen. Zo nodig wordt daar in het peilbeheer rekening mee gehouden.

De breedte en diepte van de GHJ is echter beperkt. Door de afmetingen van de sluizen en door enkele scherpe bochten is ook de lengte van passerende vaartuigen beperkt. Daarom wordt er een aantal lengte- en breedte maten geadviseerd voor de afmetingen van de vaartuigen. In het verkeersbesluit GHJ zijn ook breedte- en dieptematen opgenomen voor het toegestane vaarverkeer.

De diepte van een vaarweg is aan de oevers geringer dan in het midden. De hoeveelheid bagger op de bodem heeft ook invloed op de vaardiepte. Doordat de waterstanden in de GHJ fluctueren, fluctueert ook de waterdiepte wat weer invloed heeft op de vaardiepte. Het waterschap kan de waterdiepte daarom niet garanderen.

Een schipper van een vaartuig heeft altijd de verplichting om zich te informeren over de aanwezige afmetingen van de vaarwegen. Het waterschap neemt dan ook geen verantwoording voor de werkelijk aanwezige afmetingen. Meer informatie over varen op water in beheer van het waterschap is terug te vinden op de site van het waterschap [over recreatie varen](#) of de wateralmanak van de ANWB.

6.11 Woonboten

Vergunninghouders voor permanente ligplaatsen zijn zelf verantwoordelijk voor een deugdelijke verankering en flexibele NUTS-aansluitingen. Een woonboot moet kunnen meebewegen met het peil. Met name uitschieters van het waterpeil naar beneden of boven zijn van belang, omdat hierdoor schade kan ontstaan aan de woonboot zelf of de voorzieningen voor deze woonboot. Het risico is groter naarmate de diepgang van de woonboot groter is en de waterdiepte onder de woonboot geringer. Een vergunninghouder van een ligplaats voor een woonboot is zelf verantwoordelijk voor diepgang en waterdiepte onder de woonboot. Daarbij moet de vergunninghouder rekening houden met de fluctuatie van het peil dat kan optreden en daar zo nodig maatregelen voor treffen. Deze (tijdelijke) waterpeilen vallen binnen de grenzen van dit peilbesluit.

Vergunninghouders voor permanente ligplaatsen zijn zelf verantwoordelijk voor een deugdelijke verankering, zodat het vaartuig ook bij hoog en laag water geen schade krijgt dan wel veroorzaakt. HDSR is niet aansprakelijk voor eventuele schade die ontstaat door bijvoorbeeld hogere stroomsnelheden bij hoog water.

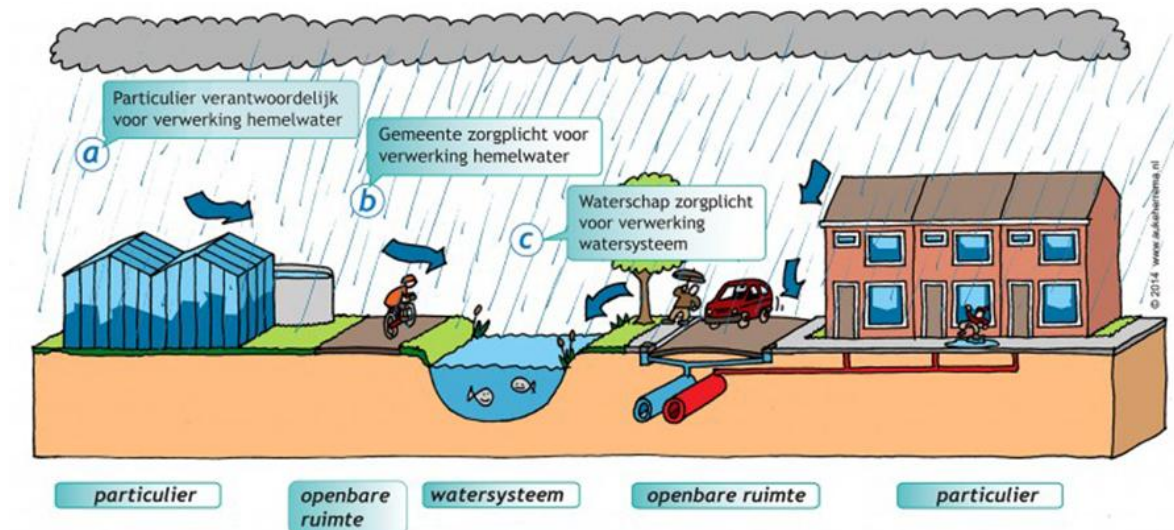
Woonboten en het peilbesluit

Woonboten beïnvloeden het aan- en afvoeren van water, de waterkwaliteit (schaduwwerking, oevervegetatie, etc.) en maatschappelijke functies van het water, zoals varen. HDSR voert daarom een terughoudend beleid ten aanzien van woonboten. Vanwege het belang van de eigenaren en/of bewoners mogen bestaande ligplaatsen in stand blijven. Wanneer men een woonboot wil vervangen of uitbreiden, dan wordt deze aanpassing opnieuw getoetst aan de regels *voor 'Activiteiten met woonschip, vaartuig, ander drijvend voorwerp, haven en aanlegplaats' uit de Omgevingsverordening*.

7 Verantwoordelijkheden waterbeheer

7.1 Wie doet wat in het waterbeheer?

De verschillende overheden hebben elk hun eigen taak in het waterbeheer: waterschap, gemeente en provincie. Maar ook grondeigenaren hebben een verantwoordelijkheid in het waterbeheer. Elke partij moet zelf maatregelen nemen om problemen op zijn terrein te beperken of te voorkomen. Dit wordt in onderstaande tekening toegelicht.

Figuur 19: Schematisch overzicht taken en verantwoordelijkheden waterbeheer.

Grondeigenaar

Een grondeigenaar is verantwoordelijk voor het (grond)water op zijn/haar perceel en onder de gebouwen op deze grond. U bent op uw eigen perceel verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regenwater of grondwater te voorkomen. U bent op uw eigen perceel ook verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van waterinfiltratiesystemen.

Bij een peilafwijking is de grondeigenaar of gebruiker verantwoordelijk voor het op peil houden van de sloten binnen de peilafwijking en voor de kunstwerken (inlaat, stuwen, gronddammen, damwanden en pomp) die hiervoor nodig zijn.

Gemeente

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor het grondwaterbeheer in de openbare ruimte (bebouwd gebied) en voor de afvoer van regen- en afvalwater via het riool. Dit betekent dat de gemeente maatregelen moet nemen om structurele grondwaterproblemen in openbaar stedelijk gebied te voorkomen of beperken.

Waterschap

Het waterschap zorgt voor een goede werking van het oppervlaktewatersysteem en voor het op het juiste peil houden van het water in sloten en vaarten. Met behulp van stuwen, sluizen, duikers en gemalen kan water worden afgevoerd, vastgehouden en/of worden binnengelaten.

Provincie

De provincie is verantwoordelijk voor de algemene kaders waarbinnen waterschappen en gemeenten moeten werken en voor de kwaliteit van het grondwater. De provincie gaat ook over het verstrekken en handhaven van vergunningen voor grondwateronttrekkingen zoals drinkwatervoorzieningen, onttrekkingen van meer dan 150.000 m³ per jaar, bodemenergiesystemen en grondwaterbeschermingsgebieden.

7.2 Wat kunt u van het waterschap verwachten?

Het waterschap heeft een inspanningsverplichting om te voldoen aan het vastgestelde peilbesluit. Om het waterpeil onder alle omstandigheden goed te kunnen sturen, is het belangrijk dat er voldoende ruimte voor water is en blijft. In natte tijden is opslagruimte (berging) gewenst en in droge tijden is een voorraad nodig, des te meer omdat we door klimaatverandering vaker met extreme situaties te maken krijgen.

Voor melding van een klacht of overlast kunt u terecht op de [website van het waterschap](#). Het kan bijvoorbeeld gaan om een te hoog of te laag waterpeil, afval in het water, problemen met de waterdoorstroming, ondermaats onderhoud van de waterkant of een scheur in de dijk. Voor meldingen zoals water op straat, problemen met de riolering, water in kelders dient u contact op te nemen met de gemeente.

8 Inspraak en informatie

8.1 Inspraak

Het ontwerppeilbesluit heeft van 1 september 2025 tot en met 12 oktober 2025 ter inzage gelegen. Belanghebbenden konden in deze periode een inspraakreactie (zienswijze) indienen. Er zijn twee zienswijzen ingediend. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing van het ontwerp.

Na de inspraakperiode is het peilbesluit ter besluitvorming voorgelegd aan het algemeen bestuur van het waterschap.

8.2 Het vervolg – wat gebeurt er na de inspraakperiode?

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden heeft alle zienswijzen verzameld en opgenomen in een inspraakrapport, dat naar de insprekers is verzonden. In het inspraakrapport is aangegeven hoe het waterschap de zienswijzen behandelt.

Het peilbesluit en het inspraakrapport zijn behandeld door de commissie Systeem, Kwaliteit en Keten (SKK) in de vergadering van 29 januari 2026. De vaststelling van het peilbesluit is behandeld door het algemeen bestuur in de vergadering van 25 februari 2026

8.3 Beroep na vaststelling

Belanghebbenden hebben de mogelijkheid om binnen zes weken na bekendmaking van de vaststelling van het peilbesluit beroep in te stellen bij de Rechtbank in Utrecht, conform artikel 8:1 Algemene wet bestuursrecht. Een beroepschrift dient te zijn ondertekend en dient tenminste te bevatten: de naam en het adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van het peilbesluit waartegen het beroepschrift is gericht en de gronden van beroep. Meer informatie over het instellen van beroep en griffierecht is terug te vinden op de site van [Rechtbank Midden-Nederland](https://www.rechtbankmidden-nederland.nl).

Het instellen van beroep heeft geen schorsende werking. Indien beroep is ingesteld, kan daarnaast ook om een voorlopige voorziening worden gevraagd als er tijdelijke maatregelen nodig zijn waarmee niet tot de uitspraak op het beroepschrift kan worden gewacht. Het verzoek moet worden gedaan bij de voorzieningenrechter van dezelfde rechtbank. Daarvoor is hetzelfde griffierecht opnieuw verschuldigd.

Het beroep en verzoek om een voorlopige voorziening kunnen ook digitaal ingesteld worden bij genoemde rechtbank via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Daarvoor moet u wel beschikken over een elektronische handtekening (DigiD). Kijk op de genoemde site voor de precieze voorwaarden.

8.4 Contact en informatie

Voor meer informatie, een inhoudelijke toelichting op het peilbesluit, kunt u contact opnemen met Corina Wijnen, projectleider van het peilbesluit voor de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, via 030 – 209 7152 of corina.wijnen@hdsr.nl.

Het waterschap informeert u over de voortgang van het peilbesluit via de website.